

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
หมู่บ้านชัยพัฒนา หมู่ที่ 13 ต. มิตรภาพ อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา

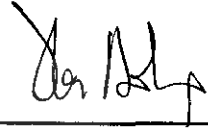
นางสาวเสาวณี ภูมิจันทิก

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยภูมิ กลิ่นศรีสุข)

กรรมการสอบ

(จำเอกศักดิ์ พิษพันธุ์)

นักพัฒนารวมชน 6

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ.

14 ต.ค. 2545

14 ต.ค. 2545

บทคัดย่อ

เสาวณี ภูมิจันทร์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
หมู่บ้านชัยพัฒนา หมู่ที่ 13 ต. มิตรภาพ อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, 50 หน้า
จำเแกสงัด พิษพันธุ์ นักพัฒนาชุมชน 6

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่จัดสรรเงินอุดหนุนกองทุนละ 1 ล้านบาทแก่หมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านในการประกอบอาชีพ เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ในการประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนามีแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทำให้คนในหมู่บ้านมีจิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการมีรายได้เพิ่มซึ่งเป็นประโยชน์จากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลตามแบบบร. 1 – บร.12 จากจำนวน 113 ครัวเรือนโดยใช้อัตราส่วนร้อยละ 20 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดจะใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เรียกว่า “CIPP Model” ในการวิเคราะห์

จากการประเมินพบว่า กองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนา ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 6 สิงหาคม 2544 และได้รับการจัดสรรเงินทุนเข้ากองทุน เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 โดยมีจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด 9 คน และมีจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 97 ราย โดยได้มีการจัดสรรเงินกู้ให้สมาชิกไปแล้วจำนวน 50 ราย เป็นจำนวนทั้งสิ้น 716,800 บาท ผู้กู้ส่วนใหญ่จะนำเงินที่ได้รับจากการจัดสรรไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มค้าขาย กลุ่มเกษตรกร กลุ่มบริการ ซึ่งสามารถนำเงินมาชำระคืนกองทุนได้ตรงตามเวลาทั้งคืนพร้อมดอกเบี้ย จะมีเพียงบางรายเท่านั้นที่มีการชำระคืนล่าช้า แต่ก็มีมีการชำระคืน ซึ่งคาดว่าสมาชิกผู้กู้ทุกรายมีความสามารถในการชำระหนี้ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีสภาพคล่องจากการมีเงินทุนหมุนเวียน และสามารถทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น ทำให้หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไปในอนาคต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....เสาวณี ภูมิจันทร์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ สำเร็จลงด้วยดีผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณ ประธาน กองทุนและผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่สีบวงค์ พลพัฒนา คณะกรรมการกองทุนทุกท่าน สมาชิกกองทุน ตลอดจนสมาชิกของชุมชน บ้านชัยพัฒนา ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้ให้ความร่วมมือ และให้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางกลุ่มผู้วิจัยจัดขึ้น ในการเสียดสละเวลาอันมีค่าแก่ผู้จัดทำ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์นิเทศก์ ตำบลมิตรภาพ ที่ได้อนุเคราะห์เวลาในการให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา ในการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในท้องถิ่น และการติดตามการจัดทำสารนิพนธ์

ขอขอบพระคุณ จำเอกสังข์ พิษพันธ์ นักพัฒนาชุมชน 6 ซึ่งเป็นอาจารย์นิเทศก์ ที่ได้อนุเคราะห์เวลาในการให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมถึงติดตามการปฏิบัติงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนบัณฑิตกองทุนตำบลมิตรภาพที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ แนะนำและร่วมแก้ไขในการเก็บข้อมูล การปฏิบัติงานในพื้นที่ และจัดทำสารนิพนธ์

ท้ายที่สุดนี้หากสารนิพนธ์ฉบับนี้มีส่วนที่เป็นสาระประโยชน์ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณความดีความชอบให้แก่ บิดา มารดาและบุคคลที่กล่าวนามและมีได้กล่าวนามแล้วข้างต้นนี้

เสาวณี ภูมิจันทิก

สิงหาคม 2545

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
กรอบความคิดทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
บทที่2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	6
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
หลักเกณฑ์และแนวทางในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	9
หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล	12
เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	
วิธีการประเมินโครงการ	15
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	16
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	17

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	22
การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
การวิเคราะห์ข้อมูล	24
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
ผลการประเมินบริบทชุมชน	25
ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	36
ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	44
ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	44
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	45
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุป	47
อภิปรายผล	50
ข้อเสนอแนะ	51
บรรณานุกรม	52
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.	
ภาคผนวก ข.	
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 3.1 : แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

18

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 : แสดงสถานการณ์มลพิษทางน้ำปี 2539 – 2541	29
ตารางที่ 4.2 : แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย	29
ตารางที่ 4.3 : แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำเกษตรกรรม	30
ตารางที่ 4.4 : แสดงจำนวนและจำแนกตามลักษณะประชากร	33

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้พบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นมาเรื่อยๆ อาจจะเนื่องมาจากความมุ่งเน้นพัฒนาด้านการผลิตด้านอุตสาหกรรมซึ่งต้องใช้เครื่องจักร วัตถุดิบ และเงินทุนจากต่างชาติ ทำให้ประเทศไทยต้องเสียดุลการค้าต่างประเทศ คนไทยทั้งประเทศประสบความเดือดร้อนอย่างถ้วนหน้า เนื่องจากบริษัท ห้างร้าน ธนาคาร ถูกปิดกิจการเกิดปัญหาการว่างงาน จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-7 นั้น แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือเศรษฐกิจของประเทศมีความก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้ให้ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นตามมา ปัญหาดังกล่าวพบว่าแนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาสังคมแบบบูรณาการโดยพัฒนาทั้งด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้ จากวิกฤตที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเอง ได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุด เพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรัชญาเป้าหมายการพัฒนาเป็น “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

ความยากจนของประชาชนในชนบท คือ ไม่มีเงินทุนและขาดโอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยแกนนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วนและได้แถลงต่อรัฐสภาถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน ตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งเป็นวิธีการกระตุ้นเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้มองเห็นว่าการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศนั้นยังต้องดำเนินการต่อไป จึงได้มีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจอีกระยะหนึ่ง โดยใช้ชื่อโครงการว่า “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” ซึ่งได้ดำเนินการในระดับชาติ มีการปฏิบัติงานในจังหวัดต่าง ๆ พร้อมกันตามนโยบายของคณะรัฐมนตรีเป็นจำนวน 74,881 กองทุน ซึ่งการปฏิบัติการดังกล่าวนี้ต้องการผู้ที่

จะเก็บข้อมูลและศึกษากระบวนการปฏิบัติการ ในหมู่บ้านอย่างมีระบบและต่อเนื่องจึงได้มีโครงการพัฒนาบัณฑิตรุ่นใหม่เฉพาะกิจขึ้น ซึ่งจะช่วยติดตามและส่งเสริมการพัฒนากองทุนหมู่บ้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนา เป็นการจัดตั้งขึ้นตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่มีการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งและได้มีการประชุมสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อเลือกสรรคณะกรรมการและได้มีการจัดทำระเบียบและเพื่อเสนอเรื่องการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ในวันที่ 6 สิงหาคม 2544 กองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนาได้ถูกอนุมัติให้มีการจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้าน โดยประกอบด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด จำนวน 97 คน และเพื่อให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ของหมู่บ้านชัยพัฒนา หมู่ที่ 13 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ จึงนำมาสู่การศึกษาเพื่อการประเมินผลโครงการ

วัตถุประสงค์

การดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนาตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและนำมาสู่การประเมินผลการดำเนินงานนั้น มีวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงกองทุนหมู่บ้านมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนตนเองได้ หรือไม่
2. เพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินงานว่าทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้นหรือไม่
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งด้าน

บวกและด้านลบ

กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมินเป็นกรอบแนวคิดของประเด็นที่จะประเมินหรือเค้าโครงการ ในลักษณะของการเชื่อมโยง รูปแบบการประเมินมีอยู่หลากหลาย รูปแบบตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการประเมินแต่ละบุคคล ดังนั้นการเลือกรูปแบบการประเมินเพื่อนำไปใช้ เป็นแนวทางในการประเมิน โครงการ ควรจะมีการพิจารณาความเหมาะสม และสอดคล้องจุดประสงค์ของโครงการที่จะประเมิน แนวความคิดและรูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีม สตีฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศ ที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับให้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” การกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่ารูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิด ได้แก่ ต้นแบบความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซิฟฟ์โมเดล” (CIPP Model) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในกระบวนการของวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจโดย CIPP Model จะช่วยให้สามารถแบ่งการประเมินออกเป็นขั้นตอน

C	มาจาก Context	คือบริบทของหน่วยระบบ
I	มาจาก Input	คือปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	มาจาก Process	คือกระบวนการของหน่วยระบบ
P	มาจาก Product	คือผลผลิตของหน่วยระบบ

นอกจากนี้ CIPP Model ยังสามารถแบ่งส่วนการประเมินเพื่อการตัดสินใจได้เป็น 4 ประเภท

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงการ
3. การตัดสินใจในการปฏิบัติ
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านชัยพัฒนา หมู่ที่ 13 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในบ้านชัยพัฒนา ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ได้แก่ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูล บร.1 – บร.12 จากจำนวน 113 ครัวเรือนในการเก็บข้อมูลแบบ บร. ต่าง ๆ นั้นจะกำหนดขนาดของตัวอย่าง ร้อยละ 20 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ตามหลักการกำหนดตัวอย่างในรายวิชาการวิจัยชุมชน ยกเว้น บร. 11 จะเก็บข้อมูลจากครัวเรือนทั้งหมด ร้อยละ 100

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ จากส่วนราชการและที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ

2. วิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์เพื่อเป็นการประเมินผลโครงการจะใช้ทั้งวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยที่

2.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ที่จะต้องทราบที่แน่นอน หรือการหาค่าที่สามารถออกมาเป็นตัวเลขได้ ได้แก่ การใช้ระดับข้อมูล ช่วงอัตรา และอัตราส่วนมาตรา ซึ่งจะใช้สถิติ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต การแจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละ รุานนิยม มัชฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นต้น

2.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นโดยใช้อัตราส่วนร้อยละ ตาราง เป็นสำคัญ และจะใช้ CIPP Model เป็นหลักในการวิเคราะห์

ผลคาดว่าจะได้รับ

ในการประเมินผลกองทุนหมู่บ้านพัฒนา หมู่ที่ 13 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีผลคาบประ โยชน์ที่จะได้รับดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบว่าหมู่บ้านมีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้
2. ได้ทราบถึงผลการดำเนินงานว่าทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น
3. ได้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งด้านบวกและด้านลบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ชัยพัฒนา หมู่ที่ 13 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

นโยบาย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มของคนในหมู่บ้าน และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ หนึ่งล้านบาท พร้อมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

หลักการ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีหลักการเพื่อให้ นโยบายดังกล่าวประสบความสำเร็จ โดยเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่นชุมชนเป็นผู้ กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม ร่วมกันพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน โดยการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและยังเกื้อกูลประ โยชน์แก่ผู้ด้อยโอกาส

วัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาให้หมู่บ้าน มีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงได้เอง

4. เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

5. สร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในหมู่บ้าน
 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

พ.ศ. 2544

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการจำนวนไม่เกิน 10 คน เลขานุการนายกรัฐมนตรี
 เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ไม่
 เกิน 3 คน

- คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

- นอกจากการพ้นวาระแล้ว กรรมการจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก
 สัมตะลาภหรือถูกฟ้องพิพากษา

- ในการประชุมแต่ละครั้งต้องมีกรรมการเกินกึ่งหนึ่ง

- กรรมการมีหน้าที่ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน

- คณะกรรมการจะได้เบี้ยประชุมค่าตอบแทนในอัตราที่กำหนด

2. สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนในสำนักงานเลขานุการนายกรัฐมนตรี

- สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ในการรวบรวมข้อมูล ประชาสัมพันธ์ จัดประชุม
 ชี้แจงให้การสนับสนุน เป็นที่ปรึกษา ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ รายงานผลประจำปี และ
 คำเนินอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชัชพัฒนามีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

กองทุนหมู่บ้านชัชพัฒนาดังอยู่ที่ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านชัชพัฒนา ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว
 จังหวัดนครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งกองทุนบ้านชัชพัฒนา

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก

2. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสั่งจะ และเงินรับฝาก

3. เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

4. เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม

5. เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี

3. แหล่งที่มาของกองทุน

1. เงินได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
2. เงินกู้ยืม
3. ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน
4. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
5. เงินค่าหุ้น
6. เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
7. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
8. ทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน

4. สมาชิก

1. คุณสมบัติของสมาชิก ต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านพัฒนาไม่น้อยกว่าหกเดือน ก่อนการจัดตั้ง และต้องมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป เป็นผู้มีนิสัยดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการกองทุน เป็นผู้ปฏิบัติตามระเบียบกองทุน เป็นผู้ที่คณะกรรมการมีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก และมีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด

2. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก ยื่นค่าขอได้ที่คณะกรรมการกองทุน สามารถยื่นความจำนงเข้าเป็นสมาชิกได้ทุกเดือน เดือนละหนึ่งครั้ง โดยผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติตามที่กล่าวมาในคุณสมบัติของสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า คนละยี่สิบบาท ส่วนค่าหุ้นหุ้นละยี่สิบบาทจะถือได้หนึ่งหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด จะชำระ โดยเงินสดหรือทรัพย์สินที่สมาชิกมีอยู่ก็ได้ หรืออาจจะชำระ โดยใช้แรงงานของสมาชิกก็ได้

3. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกเมื่อตาย ลาออก วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ และเป็นผู้ที่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม และเป็นผู้ที่จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และมีลักษณะไม่ตรงกับคุณสมบัติของสมาชิก

5. กรรมการ

1. การคัดเลือกคณะกรรมการ สมาชิกเป็นผู้พิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม ภายใต้ระบบประชาธิปไตย จำนวนสิบห้าคน และประกอบด้วยที่ปรึกษาของกองทุนจำนวน 3 คน กรรมการดำรงตำแหน่งได้คราวละสองปี เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีให้คณะกรรมการกอง

ทุนจับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุน กรรมการกองทุนที่พ้นตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกได้อีกแต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดกันไม่ได้

2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งต้องเป็นผู้มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านก่อนวันที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปี ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไร้ความสามารถ ไม่เคยได้รับโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อกรกำหนดโทษ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

3. คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน ออกระเบียบข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับกองทุนและปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

6. การกู้

1. ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้ เพื่อนำไปใช้จ่ายในการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน

2. การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้จากคณะกรรมการโดยระบุวัตถุประสงค์ โดยลักษณะโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง

3. วงเงินกู้ ให้สมาชิกรายหนึ่งกู้ได้ไม่เกินสองหมื่น หากกรรมการเห็นควรอนุมัติเงินกู้ได้เกินกว่าสองหมื่นบาท ต้องมีการเรียกสมาชิกมาประชุมเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่การอนุมัติรายนั้นตั้งไม่เกินห้าหมื่นบาท

4. หลักประกันเงินกู้ ต้องเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน จำนวนสองคนในการค้ำประกัน หรืออาจใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันก็ได้

5. การชำระเงินคืนพร้อมดอกเบี้ย ให้ผู้กู้ส่งคืนได้ภายในหนึ่งปี ยกเว้นการกู้บรรเทาเหตุฉุกเฉิน ผู้กู้ต้องส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยในระยะเวลาไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละห้าสิบสตางค์ต่อเดือนหรือร้อยละหกบาทต่อปี หากผู้กู้ผิดสัญญาต้องเสียเบี้ยปรับร้อยละศูนย์จุดห้าต่อวันเว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันได้

7. การจัดการ

1. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

- เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ร้อยละสิบห้า

- เป็นเงินประกันความเสี่ยง ร้อยละยี่สิบ
- เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ร้อยละห้า
- เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการ ร้อยละสิบ
- เป็นทุนสมทบกองทุน ร้อยละสิบ
- เป็นเงินเพื่อสาธารณประโยชน์หมู่บ้าน ร้อยละห้า
- อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ร้อยละห้า

2. กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝาก บัญชีรายรับและรายจ่ายของกองทุน ตินทรัพย์สินและหนี้สินของกองทุน และคณะกรรมการจะตรวจสอบ และรายงานผลการดำเนินงานทุกสามเดือนและทุกรอบปี

หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการกองทุน

1. แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านระดับพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงโดยการจัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ขึ้นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรหรือสหกรณ์การเกษตรที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติที่กำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ระเบียบ ข้อบังคับกองทุน เปิดบัญชีกับธนาคาร เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ยื่นแบบขอขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความมั่นใจ การบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการบริหารกองทุน การปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของสมาชิกกองทุน และการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน จะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกองทุนบ้านจัดพัฒนา หมู่ที่ 13 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้กองทุนให้กับสมาชิก ดังนี้

2.1 การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ต้องการขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

2.2 สมาชิกที่ยื่นขอกู้เงิน โครงการต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

2.3 วงเงินกู้ สมาชิกรายหนึ่งกู้ได้ไม่เกินสองหมื่นบาท ถ้าเกินสองหมื่นบาทคณะกรรมการจะเรียกสมาชิกทั้งหมดมาพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดและต้องใช้หลักทรัพย์มาค้ำประกัน แต่ทั้งการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

2.4 การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการตามแบบและเงื่อนไขที่กองทุนกำหนด

2.5 หลักประกันเงินกู้ ต้องให้สมาชิกกองทุนจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกันและต้องมีหลักทรัพย์ในการค้ำประกัน

2.6 การชำระคืนเงิน กู้ต้องส่งเงินคืนและดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

2.7 อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 6 บาทต่อปี หรือร้อยละ 0.50 บาทต่อเดือน

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ หมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม และคัดเลือกคณะกรรมการ โดยให้เป็นไปตามมติในที่ประชุม ซึ่งคณะกรรมการกองทุนจะต้องมีสัดส่วนชายหญิงเท่ากัน ตั้งแต่ 9 คนแต่ไม่เกิน 15 คน คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วย ประธานกองทุน รองประธานกองทุน เลขานุการ เหนรัญญิก และคณะกรรมการ

กองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนา ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือก จำนวน 9 คน โดยเป็นชาย 6 คน เป็นหญิง 3 คน โดยคณะกรรมการเหล่านี้มีคุณสมบัติครบถ้วนตรงตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปีก่อนวันที่ได้รับการคัดเลือก
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ และมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

3. ปฏิบัติอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้านการเงิน และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนคนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำการประมาท

6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ว่ามีความผิดรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานให้เสียทรัพย์สิน

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ค้ำยมติของคณะกรรมการหรือสมาชิก

4. การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุน ต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ยื่นต่อคณะกรรมการกองทุน แล้วจึงนำมาพิจารณาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจพิจารณาอนุมัติเงินกู้ได้ไม่เกินสองหมื่นบาท หากอนุมัติเกินจำนวนสองหมื่นบาทแต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทจะต้องมีการประชุมพิจารณาจรรยาสมาชิก ในการกู้ยืมบาท เหตุฉุกเฉินให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเห็นสมควร ในการกำหนดระยะเวลาการชำระคืนให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสมของโครงการ แต่ให้ชำระได้ไม่เกินหนึ่งปี หากผู้กู้ผิดสัญญาามาชำระคืนตามกำหนด ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามระเบียบกองทุนกำหนด เว้นแต่ผู้ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ในการที่ผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ให้คณะกรรมการมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกเงินคืนได้ และให้คณะกรรมการจัดประชุมลงมติให้ผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์พ้นจากสภาพสมาชิกภายใน 30 วัน อาจจะสมัครเป็นสมาชิกได้เป็นระยะสองปี

5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาและหลักการในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น โดยการให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตจัด

การหมู่บ้าน โดยใช้ภูมิปัญญาของตนเอง เสริมสร้างการพึ่งพาตนเอง การเรียนรู้ และพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหา และการสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และยังคงสร้างและพัฒนาหมู่บ้านให้มีความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกันเอง อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้ว สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้รับการอนุมัติจัดสรรเงินกองทุนเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ได้การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรเงินให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตที่ว่างงานให้เข้าศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องกองทุนหมู่บ้านและเน้นการให้ปฏิบัติจริงในพื้นที่ เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาจะมุ่งเน้นการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวินิจฉัยเป็นเครื่องมือ และผู้ที่จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งจะเป็นการสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

หลักการประเมินโครงการรูปแบบชีพท์โมเดล

เป็นแบบจำลองที่ใช้ประเมินเพื่อให้ทราบว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่และยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ มาช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ การใช้กรอบความคิดในการประเมินแบบชีพท์ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการ จึงช่วยให้ตัดสินใจ โดย สดพ์เฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่จะประเมิน ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไป มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบเลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

จากนี้ได้เสนอประเภทการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Plan Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการที่สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อจากปัจจัยเบื้องต้น ที่นำไปใช้ในการกำหนดโครงการของแผนงาน และขั้นตอนการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถ้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันอังคารที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6 ได้กล่าวการบริหารกองทุนด้านบาทให้มีประสิทธิภาพว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับ มีแนวทางพัฒนาทั่วโลกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันเสาร์ที่ 19 มกราคม 2545 หน้า 20 ได้กล่าวว่ ความคืบหน้าของนโยบายกระจายรายได้สู่ชุมชนระดับรากหญ้า ได้ผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หลังจากรัฐบาลดำเนินโครงการไปได้ประมาณ 5 เดือน ขณะนี้โอนเงินให้แล้ว 97% นอกจากนี้ คณะกรรมการประเมินเบื้องต้นเห็นว่า มีแนวโน้มหนี้สูญสูงมาก เนื่องจากผู้กู้ไม่สามารถชำระเงินคืนได้ ปัญหาหลักคือ ระยะเวลาใช้คืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย 1 ปี เป็นระยะเวลาที่เร็วเกินไป จึงทำให้ชาวบ้านไม่สามารถชำระเงินคืนได้ตามกำหนด เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ส่วนใหญ่ใช้เงินกู้สำหรับลงทุนเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันพฤหัสบดีที่ 31 มกราคม 2545 หน้า 12 ได้กล่าวเกี่ยวกับบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านก้าวย่่างที่ต้องพินฝ่า ว่า โครงการบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านนี้ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์มาตลอด เพราะเป็นการทำหลักสูตรแบบเร่งรีบ คู่มือวิชาต่าง ๆ ก็ทำกันแบบฉุกฉลึก เครื่องมืออาคารสถานที่เรียนก็ไม่มีความพร้อมสถาบันแต่ละแห่งต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเอาเอง ด้วยเหตุนี้ร่วมกับคุณภาพการผลิตบัณฑิตที่ผ่านมารของสถาบันราชภัฏทำให้สังคมไม่ไว้วางใจว่าสถาบันราชภัฏจะสามารถผลิตบัณฑิตชุดนี้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนั้นยังต้องพินฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ระหว่างทำงานในพื้นที่ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องใหม่ทั้งสิ้น ประกอบกับมีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยเข้าไปตรวจสอบดูแล ซึ่งมาตรฐานของแต่ละหน่วยงานก็แตกต่างกัน การทำงานจึงไม่ใช่เรื่องง่ายอย่างทีหลายคนคิด

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันเสาร์ที่ 2 กุมภาพันธ์ 2545 หน้า 24 ได้กล่าวเกี่ยวกับการคาดบัณฑิตกองทุนสมัครตามเป้าว่า เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2545 นายถนอม อินทรกำเนิคเลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ (สปรภ.) เปิดเผยภายหลังการประชุมคณะอนุกรรมการติดตามและประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า ขณะนี้มีบัณฑิตในโครงการรวมทั้งสิ้น 70,895 คน ยังมีหมู่บ้านที่ยังไม่มีบัณฑิตเข้าไปศึกษาประมาณ 4,000 หมู่บ้าน ซึ่งได้มีการขยายเวลาการรับเป็นครั้งสุดท้ายถึงวันที่ 31 มกราคมที่ผ่านมา คาดว่า จะมีผู้มาสมัครรวมแล้วใกล้เคียงกับยอดครบเต็ม 74,881 คน ซึ่งบัณฑิตที่เข้ามาใหม่จะมีการสอนเสริม ส่วนหนังสือชุดวิชาการวิจัยชุมชน การจัดการและการวางแผนธุรกิจชุมชน การจัดการธุรกิจ การวางแผนพัฒนา และสารนิพนธ์ จะแล้วเสร็จและส่งให้นักศึกษาภายในเดือนกุมภาพันธ์และ มีนาคมนี้แม้หนังสือดังกล่าวจะไปถึงช้าแต่ไม่เป็นปัญหาอะไรเพราะมีการสอนล่วงหน้าไปก่อนแล้ว

บทที่ 3 วิธีการดำเนินโครงการ

ในการประเมินโครงการหมู่บ้านชัยพัฒนา ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา นั้นมีวิธีการประเมินโครงการเรียงลำดับ ดังต่อไปนี้

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินครั้งนี้ใช้แนวคิดในการประเมินเชิงระบบ System Approach โดยใช้รูปแบบการประเมินโดยใช้ CIPP Model มีนักวิชาการได้อธิบายไว้ดังนี้

1.1 รูปแบบการประเมินศรียวเอน (Scriven Evaluation Ideologies and Model) ได้ให้ความหมายของการประเมิน “การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน” โดยได้จำแนกประเภทการประเมินออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายเป็นเกณฑ์ โดยการประเมินระหว่างดำเนินการ และการประเมินผลรวม
2. การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มารวมพิจารณาในการตัดสินใจคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.2 รูปแบบการประเมินของสแตก (Stake s Concepts and Model of Evaluation) ได้กล่าวถึงการประเมิน คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาจัดในระบบที่ความหมายในการประเมิน ซึ่งแบ่งเป็น 2 มิติดังนี้

1. มิติที่เป็นสิ่งนำ การปฏิบัติ และผลผลิต
2. มิติที่เป็นส่วนการบรรยายสภาพที่เกิดขึ้นจริงที่สามารถสังเกตได้ และการตัดสินใจเชิงปริมาณ

1.3 รูปแบบการประเมินจับของสตกที่เฟิลบีม (stuffbebeam s CIPP Model) เป็นแบบการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำไปปรับปรุงกิจกรรมและมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว การประเมินแบบชีพพ์โมเดลนี้ นักประเมินจะได้ข้อดี

ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการได้เป็นอย่างดี และนำมาประยุกต์ใช้กับโครงการกองทุนหมู่บ้านฯพัฒนา ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู้) คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ คือ การประเมินสภาพทั่วไปของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร คือการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบบริหารจัดการและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ คือการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการผู้กู้

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุน และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมา เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาของประชากร เช่น กันได้ ทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	9	คน
2.	สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	97	คน
-	สมาชิกที่ได้รับการอนุมัติให้กู้	50	คน
-	สมาชิกทั่วไป	47	คน
3.	ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	417	คน
4.	ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	8	คน
5.	ตัวแปรและตัวชีวิตที่ใช้ในการประเมินโครงการ		

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร หมายถึง สิ่งที่มีค่าไม่คงที่ มีค่าเปลี่ยนแปลงได้หลายค่า เป็นประเด็นศึกษาเพื่อหาคำตอบ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุถึงสภาพ หรือคุณลักษณะของประเด็นที่ต้องการประเมินซึ่งเกิดขึ้นจากการดำเนิน โครงการ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ

1. บริบทระดับประเทศ

เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

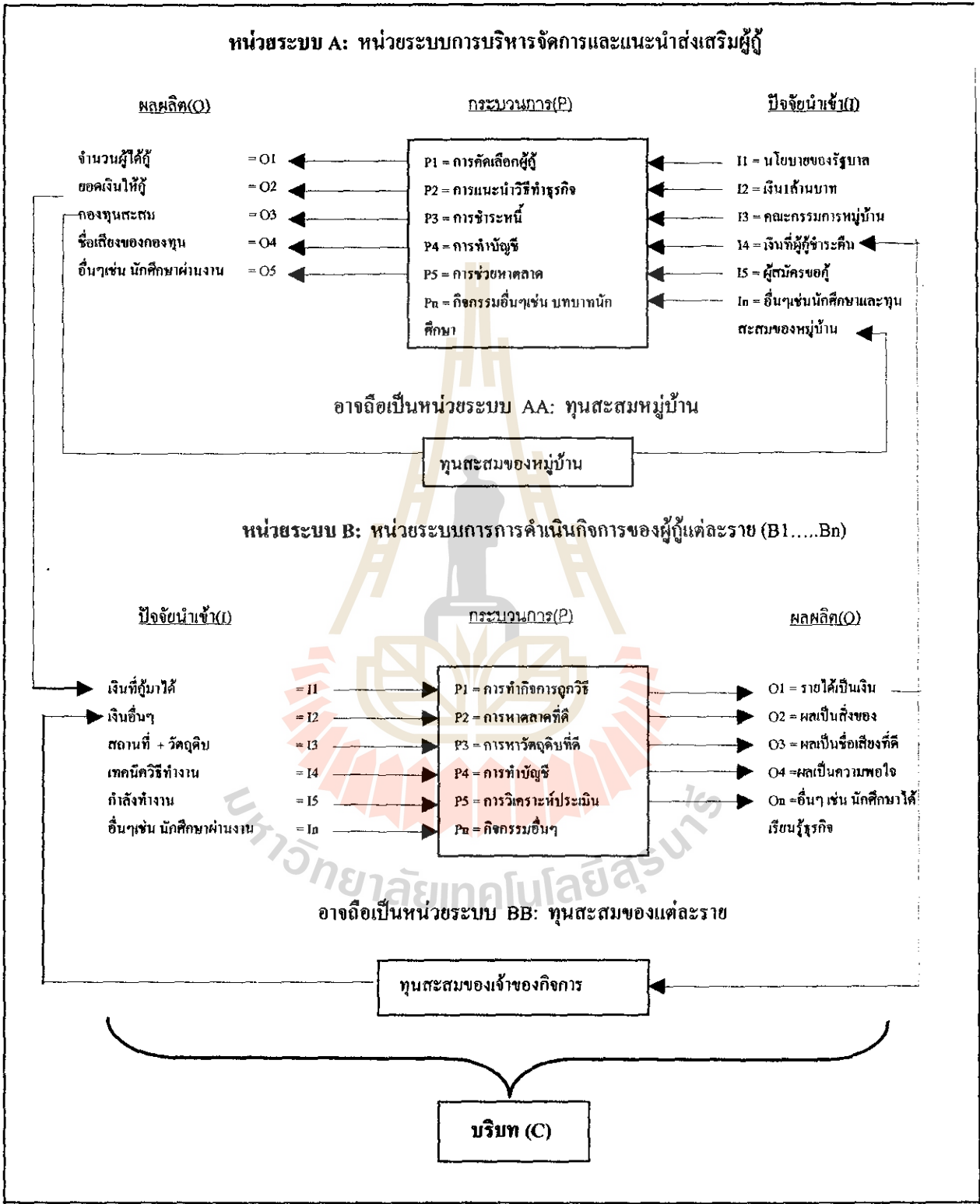
2. บริบทระดับท้องถิ่น

เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ซึ่งมีตัวแปรดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. สภาพปัจจุบัน
3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
4. ด้านวัฒนธรรม

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปแบบของ "จิวท์โมเดล" ซึ่งมี ส่วนประกอบดังนี้

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงระบบการทำงาน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) มีตัวแปรดังนี้

- 1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 1.2 สภาพปัจจุบัน
- 1.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
- 1.4 ด้านวัฒนธรรม

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input) มีตัวแปรดังนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 2.5 ผู้สมัครขอกู้
- 2.6 อื่น ๆ เช่น นักศึกษาบัณฑิตและทุนสะสมของหมู่บ้าน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process) มีตัวแปร ดังนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การช่วยเหลือตลาด
- 3.6 กิจกรรมอื่น ๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A มี 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

1. จำนวนผู้กู้
2. ยอดเงินให้กู้
3. กองทุนสะสม
4. อื่น ๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1. จำนวนผู้ที่กู้ได้
2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

3. การขยายกิจการของผู้กู้
 4. การเกิดกิจการใหม่ขึ้นในท้องถิ่น
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายทางการตลาด
 4. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ
 - 1.1 ตัวชี้วัดบริบทหน่วยระบบ B ระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเดียวกันกับหน่วยระบบ A
 - 1.2 ตัวชี้วัดบริบทหน่วยระบบ B ระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเดียวกันกับหน่วยระบบ A
 - 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว มีตัวแปรดังนี้
 - (1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
 - (2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
 - (3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้
 - (4) หนี้ภายนอกนอกระบบของผู้กู้
 - (5) อาชีพหลักของผู้กู้
 - (6) รายได้ของครอบครัว
 - (7) ประสบการณ์ในการดำเนินงาน
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B มีตัวแปรดังนี้
 - 2.1 เงินที่กู้มาได้
 - 2.2 เงินอื่นๆ
 - 2.3 สถานที่และวัตถุดิบ
 - 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
 - 2.5 กำลังทำงาน
 - 2.6 อื่นๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B มีตัวแปรดังนี้

- 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
- 3.2 การหาตลาดที่ดี
- 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
- 3.6 กิจกรรมอื่น ๆ

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

1. รายได้เป็นเงิน
2. ผู้ที่ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1. ผู้ที่ได้ขยายกิจการ
2. ผู้ที่ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจาก การได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1. ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
2. ผู้ที่มีสุขภาพและมีความเข้มแข็ง
3. การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ในแต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ เครื่องมือที่ใช้ในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยได้ใช้เครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ โดยแบ่งเป็น

1.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการเก็บข้อมูลโดยกลุ่มเป้าหมายรับทราบว่าตนเอง กำลังถูกรวบรวมข้อมูลจะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แต่ไม่สามารถจับบันทึกได้ทันทีอาจทำให้ข้อมูลบางส่วนเกิดการสูญหาย

1.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้ให้สังเกตไม่รู้สีกตัวว่าถูกสังเกตและสามารถบันทึกข้อมูลได้ทันที โดยใช้เครื่องมือแต่ละชนิด

2. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้ให้การประเมินที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เป็นการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน เรื่องการบริหารจัดการกองทุน การดำเนินกิจการผู้กู้ การคัดเลือกจัดสรรให้กู้แก่สมาชิกต่าง ๆ การสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มชาวบ้านทั่วไป ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม ในแบบรายงานต่าง ๆ

3. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน มีจุดประสงค์เพื่อทำความเข้าใจให้ชาวบ้าน ในเรื่องเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อความสามัคคีในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านรู้จักการมีส่วนร่วมในทุก ๆ เรื่องที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านตนเอง โดยมีการจัดเวทีชาวบ้านดังนี้

1. จัดเวทีวิเคราะห์ทำแผนแม่บทระดับหมู่บ้าน
2. จัดเวทีเพื่อพัฒนาบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. จัดเวทีวิเคราะห์ทำแผนแม่บทระดับตำบล
4. จัดกลุ่มเสวนาสมาชิกกองทุนที่กู้เงิน และมีกิจกรรมประกอบอาชีพเดียวกันในหมู่บ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน
5. จัดกลุ่มเสวนากลุ่มผู้กู้แบบไม่เป็นทางการ
6. จัดเวทีเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพ หรือกิจกรรมเดียวกัน ระดับตำบล
7. จัดเวทีสรุปบทเรียน เรื่องกองทุนหมู่บ้าน (คณะกรรมการกองทุน)

8. จัดเวทีสรุปบทเรียน กลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน (กลุ่มผู้กู้)
9. จัดเวทีสรุปบทเรียนกลุ่มนักศึกษา
10. จัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล
11. จัดทำแผนงานโครงการธุรกิจชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
12. จัดเวทีสัมมนาสรุปบทเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่ให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและมีความสอดคล้องกับลักษณะข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 เป็นแบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
2. แบบรายงาน บร.2 เป็นการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
3. แบบรายงาน บร.3 เป็นแบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคน
4. แบบรายงาน บร.4 เป็นแบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
5. แบบรายงาน บร.5 เป็นแบบรายงานผลการจัดเวทีชาวบ้าน
6. แบบรายงาน บร.6 เป็นแบบรายงานผลการจัดเวทีผู้กู้เงิน
7. แบบรายงาน บร.7 เป็นแบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน
8. แบบรายงาน บร.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
9. แบบรายงาน บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
10. แบบรายงาน บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
11. แบบรายงาน บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
12. แบบรายงาน บร. 12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน
13. แบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในลักษณะอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายที่จะนำมาพิจารณาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการ ในการศึกษาประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมบริบททั่ว ๆ ไป ของหมู่บ้าน ชัยพัฒนาเกี่ยวกับอาชีพ ความเป็นอยู่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบเก็บข้อมูล บร. 1 – บร. 12
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า เอกสารต่าง ๆ จากส่วนราชการ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือพิมพ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการเข้าใจ แปลความ และสรุปความ การวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภท ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะตัวเลข แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ ข้อมูลที่หาค่าสถิติได้ เช่น รายได้ของชาวบ้าน อายุ เพศ เป็นต้น และค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ฐานนิยม มัธยฐาน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ เช่น ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้อัตราส่วน ร้อยละ ตาราง ในการวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ของกองทุนบ้าน
ชัยพัฒนา หมู่ที่ 13 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการประเมินผลการติด
ตาม โดยใช้แบบความคิดและทฤษฎีของ “CIPP Model” มีรายละเอียดดังนี้

ผลการประเมินบริบทชุมชน

ในการประเมินบริบทชุมชนสามารถประเมินได้ 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ ประเมินได้ดังนี้

1.1 ความยากจนของประเทศ

คนยากจนของประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.1 ของคน
จนทั้งหมดจำนวน 8.6 ล้านคน และสองในสามของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม มีครัวเรือนขนาดใหญ่ มีรายได้ไม่พอกับราย
จ่าย มีการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป มีลูกมากหรือสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถพึ่ง
พาตนเองได้ และมีภาระหนี้สินที่ตกทอดลงมาตั้งแต่รุ่นพ่อ รุ่นแม่

ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจน ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง เริ่มในช่วง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) จนถึงปัจจุบันได้มีโครงการ
ที่ใช้งบประมาณแผ่นดิน ได้แก่โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน(กข.คจ.) โครงการเพิ่มประสิทธิ
ภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และโครงการเพื่อบรรเทาปัญหาคความยาก
จนและการให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ยากจน โครงการโดยใช้งบประมาณเงินกู้
จากต่างประเทศ ได้แก่ โครงการช่วยลดผลกระทบทางสังคม โครงการเงินกู้ของธนาคารเพื่อ
พัฒนาเอเชีย และโครงการกองทุนเพื่อสังคม โครงการที่ดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐ
บาลปัจจุบัน ได้แก่ โครงการพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี การจัดตั้งกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การจัดตั้ง
ธนาคารประชาชน และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนโครงการของภาคเอกชน / ชุมชน
ได้แก่ โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท โครงการจัดสวัสดิการชุมชนเร่งด่วน
เพื่อผู้ยากลำบาก

กล่าวโดยสรุป สถานการณ์ภาวะความยากจนของคนไทย พบว่า ความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2531 สัดส่วนคนจนอยู่ในระดับ ร้อยละ 32.6 ปี 2535 ลดลงเหลือร้อยละ 23.2 ปี 2539 เหลือร้อยละ 11.4 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลให้สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 และร้อยละ 15.9 ในปี 2542 ปัญหาความยากจนเริ่มคลี่คลายลงตั้งแต่ ปี 2543 ลดลงเหลือร้อยละ 14.2 ปี 2544 ลดลงอีกร้อยละ 13.0 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคน ในปี 2542 เหลือ 8.2 ล้านคน ในปี 2544 ลดลง 1.7 ล้านคน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา และภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันเริ่มฟื้นตัวขึ้นและสัดส่วนคนจนเริ่มลดลง ตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ประกอบกับรัฐบาล ได้จัดสรรงบประมาณมาพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนโดยมีโครงการต่าง ๆ ตลอดจนภาคเอกชนและชุมชน ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้น จึงคาดหมายได้ว่า ภาวะความยากจนของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลงและน่าบรรลุตามเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่กำหนดสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากร ในปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SME) ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

แผนการพัฒนาวិสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม)

1. บทบาทและความสำคัญของ SMEs

ในปัจจุบัน ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 8.5 แสนกิจการ ในจำนวนนี้ กว่าร้อยละ 99.7 จัดว่าเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กล่าวคือ มีการจ้างงานไม่เกิน 200 คนต่อกิจการ และประมาณร้อยละ 40 เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมาก ซึ่งอยู่นอกระบบไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ในภาคอุตสาหกรรม แรงงานประมาณกึ่งหนึ่ง และการจ้างงานใหม่ที่เกิดขึ้น หลังวิกฤตการณ์ในปี พ.ศ. 2540 ประมาณร้อยละ 60 อยู่ใน SMEs ประมาณร้อยละ 30 ของวิสาหกิจไทยซึ่งพาดตลาดต่างประเทศ และอุตสาหกรรมส่งออกขนาดใหญ่ของไทย ใช้วัตถุดิบแปรรูปขึ้นต้น และขึ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศส่วนหนึ่ง การเพิ่มขีดความสามารถของ SMEs ที่เป็นผู้ผลิตเพื่อส่งออกและ SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากผู้ส่งออก จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการส่งออกของไทย และการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในภาพรวม นอกจากนี้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ เป็นทั้งผู้ซื้อผลผลิต และผู้ผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของผู้บริโภคในท้องถิ่นห่างไกล จึงเป็นกลไก

สำคัญยิ่งในการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

2. ทิศทางและแนวคิดในการพัฒนา SMEs

การพัฒนาและส่งเสริม SMEs ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง อันได้แก่ การขาดเทคโนโลยี ขาดความสามารถในการจัดการสมัยใหม่ สินค้าด้อยคุณภาพ ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และตรงความต้องการ การกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น ในขณะเดียวกัน ปัจจัยแวดล้อม การประกอบธุรกิจของ SMEs ได้เปลี่ยนไป และยังคงเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากการเปิดเสรีทางการค้า และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งทำให้ต้นทุนการสื่อสารและการกระจายสินค้าลดลงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถในการแข่งขัน ได้เปลี่ยนจากฐานทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศและแรงงานที่มีค่าแรงต่ำ ไปสู่การแข่งขันเชิงคุณภาพ การนำเสนอสินค้ารูปแบบใหม่ๆ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความสามารถในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น ไม่ว่า SMEs จะมุ่งตลาดภายในประเทศหรือตลาดต่างประเทศ ต่างก็จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐานสากล และยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ทัดเทียมคู่แข่งกัน รวมทั้งต้องมีความสามารถ ที่จะเชื่อมโยงธุรกิจในลักษณะที่เป็นนานาชาติมากขึ้น

จากข้อพิจารณาข้างต้น จึงได้กำหนดการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

1. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล
2. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทยมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งด้านการผลิตและการตลาด
3. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ และเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจต่างๆ ในทุกภูมิภาคอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสมดุลในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม เป็นกลไกที่สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนในเศรษฐกิจโลกที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3. กลไกการบริหารแผนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

กระบวนการบริหารและจัดการเพื่อนำแผนแม่บท ไปสู่การปฏิบัติ จะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 โดยมีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นผู้บริหาร และประสานแผนสำหรับในส่วนของแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้าและภาคบริการ ขณะนี้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กำลังจ้างศึกษาและวิเคราะห์พื้นฐาน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จ และสามารถนำเสนอต่อสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อจัดทำเป็นนโยบายและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้ภายใน กลางปี 2544

เป็นที่คาดหมายว่า เมื่อได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้ง 3 ภาค คือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้อย่างเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถช่วยให้ทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปในทางเดียวกัน มีการผนึกกำลังที่เข้มแข็งมากขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถผลิตพื้นเศรษฐกิจของประเทศอันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ภาวะการขาดดุลการค้าของไทยในปี 2544 สามารถสรุปได้คือ การชะลอตัวของเศรษฐกิจสหรัฐและการฟื้นตัวของญี่ปุ่น เศรษฐกิจสหรัฐมีการขยายตัวประมาณ 3.0 – 3.5 % ลดลงจากการประมาณการ 5.0 % ในปี 2543 ในขณะที่ญี่ปุ่นก็เผชิญกับปัญหาธนาคารกลางของญี่ปุ่นเองซึ่งทำให้ค่าเงินเยนอ่อนตัวลงในขณะนี้ และนโยบายการลดอัตราภาษีของสหรัฐ จึงมีผลต่อภาวะเศรษฐกิจของอเมริกา ดังนั้นทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลการชะลอตัวตามอเมริกาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้การส่งออกของไทยจะมีอัตราการขยายตัวที่ลดลงอย่างมาก

ความอ่อนแอของสถาบันการเงินภายในประเทศ แม้ว่า ณ วันสิ้นปี 2543 ระบบธนาคารไทยคงจะมีสัดส่วนเงินกองทุนเกิน 11 % รวมทั้งสามารถทำสำรองได้ไม่ต่ำกว่า 100% แต่ถ้าหากหนี้คั่งงอกมีมากขึ้น หรือมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกันลดลงหรือระบบธนาคารไทยต้องรับรู้การสูญเสียในอัตราที่ใกล้เคียงกับธนาคารดีบีเอส ในขณะเดียวกันแนวโน้มการชะลอตัวของเศรษฐกิจในปีหน้า จะทำให้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan : NPL) ที่กีดกันการดำเนินการของธนาคารไทยยังอยู่ในระบบ ดังนั้นการเพิ่มทุนจึงยังคงเป็นความจำเป็นของธนาคารไทย

การขาดดุลการชำระเงินและการลดลงของระดับทุนสำรองระหว่างประเทศ น่าจะทำให้เงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน และมีความผันผวน โดยอาจจะเป็นไปได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการจัดตั้งรัฐบาล โดยเฉพาะในการตรวจเศรษฐกิจชุดใหม่ ทั้งนี้คาดว่าโดยเฉลี่ยแล้วเงินบาทมีค่าเท่ากับ 43.50 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2544 เมื่อเทียบกับปี 2543 ในขณะที่อาจจะมี ความผันผวนมากเป็นบางช่วงตามปัจจัยที่จะมากระทบ เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศ ความเคลื่อนไหวของค่าเงินในตลาดภูมิภาค รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ โดยในช่วงของการผันผวนดังกล่าว ค่าเงินบาทอาจจะหลุดออกจากกรอบ 44 – 45 บาทได้ อย่างไรก็ตาม คาดว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้ามาดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเป็นระยะ ๆ เพื่อไม่ให้ค่าเงินบาทมีความผันผวนมาก จนทำให้มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนกับสมัยก่อน เพราะมีบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดสภาวะฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อันเป็นผลที่กระทบโดยตรงกับประชาชนทุกคน อาจสรุปผลสภาวะแวดล้อมภายในประเทศได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 : แสดงสถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539 – 2541

แหล่งน้ำ	ค่ามาตรฐาน	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541
แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ออกซิเจนละลายในน้ำ (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	0.7	0.5	1.0
นิโลด (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่เกิน 4.0	6.2	3.1	2.8
แบคทีเรีย (mpn/100 มิลลิลิตร)	-	85,000	46,000	14,000

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 4.2 : แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย

ภาค	ปี 2540		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.20
กลางและตะวันตก	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ใต้	18.52	41.89	7.58	17.15	10.94
ตะวันออก	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
ประเทศ	171.02	53.33	81.07	25.28	89.95

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมายเหตุ : พื้นที่ถูกทำลายทั้งหมด 250,420 ไร่

ตารางที่ 4.3 : แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำการเกษตรกรรม

ความอุดมสมบูรณ์	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั่วประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
(%)	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- หมายเหตุ : 1. รุนแรงปานกลาง พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูก พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้นและสวนป่า
2. รุนแรง พื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตร ต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ อย่างเคร่งครัด
3. รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรรมไทยชี้ให้เห็นว่า ประชาชนมีข้อเรียกร้องให้รัฐบาลชุดใหม่พิจารณาออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อที่ช่วยเพิ่มกำลังซื้อในระบบและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค แต่ถ้าหากรัฐบาลชุดใหม่เร่งดำเนินการใช้จ่าย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน แม้ว่าการใช้จ่ายบางรายการอาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในช่วงแรก ๆ ขณะนี้ หนี้สาธารณะ (รวมหนี้กองทุนฟื้นฟู) มีประมาณ 55 – 56 % และในอีก 5 ปีข้างหน้า (งบประมาณ 2544 – 2549) ถ้ากองทุนฟื้นฟูเกิดความสูญเสียเพิ่มเติมจากการปฏิบัติตามข้อผูกมัดในการขยายหุ้นธนาคารอีก 1.5 แสนล้านบาท จะทำให้สัดส่วนหนี้สาธารณะเพิ่มเติมเป็น 59 % ทำให้คนไทยเป็นหนี้คนละประมาณ 54,000 บาท และหากรัฐบาลชุดใหม่ตัดสินใจใช้เงินแก้ไขปัญหาการเงิน เช่น การเพิ่มทุนให้สถาบันการเงินหรือการจัดตั้งและดำเนินการบริษัทบริหารทรัพย์สินอีก 3 แสนล้านบาทแล้ว สัดส่วนหนี้ก็จะเพิ่มเป็น 65 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ย่อมหมายความว่า รัฐบาลมีเพดานสำหรับการดำเนินการงบประมาณขาดดุลและการใช้จ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงปีงบประมาณปี 2544 – 2549 ประมาณ 5 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายใน

ประเทศ หรือประมาณ 2.5 แสนล้านบาท ซึ่งไม่ใช่วงเงินมากนัก ในช่วงเวลา 5 ปี ดังนั้นจะเห็นว่ารัฐบาลชุดใหม่คงจะต้องเผชิญกับกรอบข้อจำกัดทางการคลังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่ตลาดและนักลงทุนก็คงเรียกร้องความโปร่งใสของการบริหารจัดการทางการคลังดังกล่าวของรัฐบาล ทั้งนี้ในมุมมองของรัฐบาล การจัดตั้ง บริษัททรัพย์สิน เพื่อซื้อหนี้จากสถาบันการเงินเอกชน อาจเป็นทางเลือกเพื่อเป็นการยืดเวลาและปรับปรุงเงื่อนไขของโครงการให้ความช่วยเหลือในการเพิ่มทุนขั้นที่ 1 ทั้งนี้ปัญหาเรื่องหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และเงินดังกล่าว ย่อมจะทำให้การขยายสินเชื่อใหม่จะยังคงเป็นไปได้อย่างจำกัด แม้ว่าจะมีสภาพคล่องส่วนเกินประมาณ 5 แสนล้านบาท ในขณะนี้ก็ตาม โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งจะทำให้คนไทยมีหนี้สินเพิ่มขึ้นไปอีก

1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มสลายของท้องถิ่นชนบท

จากการศึกษาถึงสภาพบริบทของหมู่บ้านชัยพัฒนา พบว่าสาเหตุของความอ่อนแอในท้องถิ่นเกิดจาก

ความยากจนของคนในหมู่บ้านทำให้มีการแข่งขัน แย่งชิง ต่างคนต่างดิ้นรนเอาตัวรอดต่อสู้เพื่อให้ตนและครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการและเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมอาจเนื่องมาจากหน้าที่การงาน เวลา จึงทำให้คนในชุมชนขาดความสามัคคีในการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้ขาดการทำกิจกรรมร่วมกัน ขาดความสนิทสนมคุ้นเคยภายในหมู่บ้าน ต่างคนต่างอยู่ ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความล้มสลายของท้องถิ่น

1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ปัจจุบันค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยมีการให้ความสนใจในวัฒนธรรมต่างชาติ โดยเฉพาะวัฒนธรรมตะวันตก และมีการนำมาปฏิบัติเรียนแบบทั้งทางด้านการแต่งกาย การพูดจา พฤติกรรมการแสดงออก เช่น การแต่งกายปัจจุบันวัยรุ่นมีการแต่งกายแบบไม่สุภาพ คือจะใส่เสื้อผ้าที่ไม่ปกปิดร่างกายนัก เช่น ใส่เสื้อสายเดี่ยว เสื้อกล้าม เสื้อเกาะอก กางเกงขาสั้น ๆ กระโปรงสั้นๆ และการเพ้นท์ร่างกายเป็นรูปต่าง ๆ การทำสีผม ทรงผมที่หลากหลายตามสมัยนิยม การเจาะหู คิ้ว จมูก ปาก ลิ้น สะดือ ที่กำลังเป็นที่นิยมตามคาราต่างชาติ นักร้อง นักแสดง การไปชมการแสดงคอนเสิร์ต ของศิลปินจากต่างประเทศ และมีการใช้โทรศัพท์มือถือสำหรับวัยรุ่นที่ไม่มีเงินเป็นเจ้าของ การนิยมรับประทานอาหารฟาสฟู้ดส์ หรืออาหารตามห้องอาหารต่าง ๆ และค่านิยมในการเลือกใช้สินค้าจากต่างประเทศซึ่งเป็นสินค้าแบรนด์เนมที่มี

ราคาแพง ทั้งที่มีคุณภาพไม่ต่างกับสินค้าที่คนไทยผลิต ซึ่ง สิ่งดังกล่าวเหล่านี้เป็นสิ่งฟุ่มเฟือยมาก สำหรับวัยรุ่น เนื่องจากยังไม่มียานทำงานยังไม่มียอาชีพ หากคนไทยมีการหันมามีค่านิยมและวัฒนธรรม ในแบบไทย และมีการใช้สินค้าไทย ก็จะสามารถทำให้คนไทยมีเงินทุนหมุนเวียนในประเทศเพิ่มมากขึ้น

2. บริบทระดับท้องถิ่น

การประเมินบริบทของหมู่บ้านชัยพัฒนาจะประเมินได้ดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านชัยพัฒนา

บ้านชัยพัฒนา เดิมก่อนที่จะมาเป็นหมู่บ้านชัยพัฒนา เดิมที่เป็นหมู่บ้านกุดชะนวน โดยแยกการปกครองมาจากบ้านกุดชะนวน เนื่องจากกรมทางหลวงตัดถนนผ่านหมู่บ้าน ทำให้ข่าวสารไม่ทั่วถึง ประกอบการมีประชากรจำนวนมาก จึงทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง เพื่อให้หมู่บ้านมีความเจริญรุ่งเรือง นายกฤษฎา เดิศจตุรศิริกุล ประธานกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลมิตรภาพ ได้ดำเนินการขอแยกหมู่บ้านเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2541 โดยมี ส.ต.ท. สืบวงศ์ พลพัฒนา ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน

2.2 สภาพปัจจุบัน

1. ลักษณะประชากร

หมู่บ้านชัยพัฒนามีจำนวนครัวเรือน 113 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 522 คน สามารถจำแนกได้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)
1. เพศ	
- ชาย	250
- หญิง	272
2. อายุ	
1 วัน – 3 ปีเต็ม	32
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	38
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	50
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	47
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	45
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	277
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	45
60 ปี 1 วันขึ้นไป	54
3. การศึกษา	
3.1 สมาชิกที่ไปศึกษานอกหมู่บ้าน	145
- ระดับประถมศึกษา	50
- ระดับมัธยมศึกษา	51
- สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	4
- นักศึกษาผู้ใหญ่	5
3.2 สมาชิกที่อ่านหนังสือไม่ออก	3

2) ลักษณะอื่นๆ ของประชากรตามแบบรายงาน บร. 1

2.1 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีฐานะยากจนไม่มีผู้อุปการะในหมู่บ้าน มีจำนวน 2 คน

- ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐบาล 6 คน
- ได้รับการสงเคราะห์จากที่อื่น - คน

2.2 คนพิการในหมู่บ้าน 2 คน

2. แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

เนื่องจากหมู่บ้านชัยพัฒนามีคลองน้ำอยู่ 1 แห่ง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่ไหลมาจากลำตะคลอง เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ชาวบ้านในหมู่บ้านจะใช้น้ำทำการเกษตรและเพื่ออุปโภค

3. อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับเหมืองสาธารณะบ้านถนนคด ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีจุดเริ่มต้นที่หลักเขตยาวไปทางทิศตะวันออก ตามเหมืองสาธารณะไปสิ้นสุดเขตติดต่อกับหมู่บ้านโรงงานหมู่ที่ 11 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ยาวประมาณ 3 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อกับทางหลวงหมายเลข 2 ถนนมิตรภาพ โดยมีจุดเริ่มต้นที่หลักเขตวัดมิตรภาพ หมู่ 11 ตำบลมิตรภาพ ยาวไปทางทิศตะวันตกยาวไปตามทางหลวงหมายเลข 2 ถนนมิตรภาพ ไปสิ้นสุดที่สะพานต่างระดับอำเภอสีคิ้ว ยาวประมาณ 1.5 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านโรงงาน หมู่ที่ 11 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีจุดเริ่มต้นที่หลักเขต ยาวออกไปทางทิศใต้ ไปสิ้นสุดที่ทางหลวงหมายเลข 2 ถนนมิตรภาพ ยาวประมาณ 3 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ สะพานต่างระดับสีคิ้ว โดยมีจุดเริ่มต้นที่สะพานต่างระดับสีคิ้วยาวออกไปทางทิศเหนือยาวตามทางหลวงสาย 201 สายเมืองสีคิ้ว – ชัยภูมิ ไปสิ้นสุดที่เหมืองสาธารณะบ้านถนนคด ตำบลสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ยาวประมาณ 2.5 กิโลเมตร

2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

การประกอบอาชีพ

ชาวบ้านชัยพัฒนาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร บางส่วนก็ประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขาย รับจ้าง และอาชีพบริการต่างๆ โดยการยึดอาชีพรับจ้าง คือ ทำงานโรงงานแปงมันชัยภูมิพืชผล โรงงาน NIC และบางกลุ่มก็ยึดอาชีพค้าขาย สำหรับกลุ่มที่มีฝีมือในการเย็บผ้า ทำผม มีความรู้เกี่ยวกับด้านช่าง ก็จะยึดเอามาเป็นอาชีพของตน ซึ่งอาชีพเหล่านี้ ทำให้ชาวบ้านมีรายได้ในการนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน

2.4 ด้านวัฒนธรรม

การสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญต่างๆ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการอยู่ร่วมกันในสังคมของชาวบ้านซึ่งได้ยึดเอาวันสำคัญๆ ในการร่วมประกอบกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน คือ

เดือนมกราคม ประเพณี ทำบุญตักบาตร

เดือนเมษายน ประเพณี สงกรานต์ รดน้ำดำหัว

เดือนกรกฎาคม	ประเพณี	เข้าพรรษา
เดือนตุลาคม	ประเพณี	ออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณี	ลอยกระทง

2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ มีดังนี้

1. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ รายได้ของประชากรในหมู่บ้านโดยสรุปรวมทั้งหมดประมาณต่อปี

1,000 - 5,000 บาท	มี.....-.....ครอบครัว
5,001 - 10,000 บาท	มี.....-.....ครอบครัว
10,001 - 20,000 บาท	มี.....-.....ครอบครัว
20,001 - 30,000 บาท	มี.....-ครอบครัว
30,001 - 50,000 บาท	มี.....103... ครอบครัว
50,001 - 100,000 บาท	มี..... ...3... ครอบครัว

2. ระบบสาธารณูปโภค และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

1. รถยนต์	7	คัน
2. รถมอเตอร์ไซด์	35	เครื่อง
3. รถไถนาเดินตาม	3	คัน
4. ตู้เย็น	110	เครื่อง
5. พัดลม	113	เครื่อง
6. หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	113	เครื่อง
7. โทรทัศน์	113	เครื่อง
8. โทรศัพท์	6	เครื่อง
9. เครื่องปรับอากาศ	11	เครื่อง
10. มีไฟฟ้าใช้	113	ครัวเรือน
11. ภาชนะเก็บน้ำฝน	113	ครัวเรือน
12. ส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาล	113	ครัวเรือน
13. มีประปา	113	ครัวเรือน

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม ได้มีผลการประเมิน คือ

1. ผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ดังมีผลการประเมินดังนี้

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและนำเสนอส่งเสริมผู้กู้พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเข้าใจในนโยบายกองทุนหมู่บ้านว่า รัฐบาลจัดสรรเงินหนึ่งล้านบาทมาเพื่อเป็นเงินทุนสำหรับหมู่บ้าน โดยจัดสรรให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านที่มีความต้องการทางด้านเงินลงทุน ในการประกอบอาชีพ และเพื่อลดภาระจากการที่คนในหมู่บ้านไปกู้ยืมเงินนอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูง โดยการให้กู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำเพื่อนำมาใช้ในส่วนของการพัฒนาอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาความเดือดร้อนขั้นต้นของคนในหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังมีชาวบ้านอีกส่วนหนึ่ง มีความเข้าใจว่า ทางรัฐบาลได้จัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท มาเป็นกองทุนให้ชาวบ้าน นำไปใช้ในการประกอบอาชีพ และไม่ต้องชำระคืนเงินกู้แก่รัฐบาล

2) เงิน 1 ล้านบาท กองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนา ได้รับการจัดสรรเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 และได้มีการจัดสรรเงินแก่สมาชิกผู้ที่เสนอขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน โดยได้แยกประเภทของการกู้ยืมในการนำเงินไปประกอบอาชีพหรือทำกิจกรรม คือ เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน ลดรายจ่าย เงินกู้ฉุกเฉินและได้มีการจัดสรรเงินให้แก่สมาชิกผู้กู้เป็นจำนวน 50 ราย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 716,800 บาท และมียอดเงินคงเหลือในบัญชีเงินฝากกองทุนหมู่บ้านจำนวน 283,200 บาท

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกองทุนหมู่บ้าน เพราะเริ่มตั้งแต่ก่อนจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจำเป็นต้องมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก่อน ดังนั้น จากการเรียกประชุมสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อทำการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งสิ้นจำนวน 9 คน โดยมีชาย 6 คน และหญิง 3 คน ซึ่งดำรงตำแหน่งต่างๆ ดังนี้

1. ประธานกองทุน
2. รองประธานกองทุน
3. เสร็จญติก
4. เลขานุการ

5. ประชาสัมพันธ์
6. กรรมการตรวจสอบ
7. กรรมการเร่งรัดหนี้สิน

ซึ่งแต่ละตำแหน่งจะมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน โดยการพิจารณาตามความสามารถของคณะกรรมการแต่ละคน

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ตามที่มีการรับชำระคืนเงินกู้จากลูกหนี้เป็นเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยซึ่งจะมีการชำระคืนตามที่ผู้กู้ได้ตกลงจะชำระคืนตามสัญญา นั้นจะมีการแบ่งการชำระคืนออกเป็นงวด ๆ โดยให้ผู้กู้ได้นำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยมาชำระคืนให้กองทุนหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้รับชำระ และมีการออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้กู้เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการชำระเงินกู้ คณะกรรมการเก็บรวบรวม บันทึกบัญชีและนำเงินไปฝากเข้าบัญชีของกองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนา เลขที่บัญชี 06-4307-20-064245-3 เป็นประจำทุกเดือนที่มีการรับชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยจากผู้กู้

5) ผู้สมัครขอกู้ จากการได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนาซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการ และสมาชิกกองทุนจำนวน 97 คนนั้น ได้มีการรับจัดสรรเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและได้มีการเสนอขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน จากสมาชิกซึ่งมีจำนวนผู้ขอู้ทั้งสิ้น 51 คน แต่ได้รับการอนุมัติให้กู้จำนวน 50 คน

1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นผู้พิจารณาตัดสินว่า บุคคลใดสมควรที่จะได้รับการอนุมัติให้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน โดยจะใช้เกณฑ์การพิจารณาตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านเป็นหลัก คือ พิจารณาจากคุณสมบัติของผู้กู้ โครงการที่นำเสนอโดยที่โครงการนั้นต้องมีความเป็นไปได้ทางการตลาด คู่ค้าต่อการลงทุน และมีการพิจารณาจากประวัติของผู้กู้ เช่น หน้าที่การงาน ความรับผิดชอบ อุปนิสัยใจคอ และความสามารถในการชำระคืนของผู้กู้

2) การรับชำระหนี้ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการชำระคืนของผู้กู้แต่ละราย ซึ่งจะมีระยะเวลาที่แตกต่างกัน เดิมทีการชำระคืนเงินกู้นั้นจะให้ผู้กู้ที่ครบกำหนดชำระหนี้ไปชำระที่ธนาคารออมสินด้วยตนเอง โดยการนำสมุดเงินฝากธนาคารที่มีหมายเลขบัญชีที่ใช้ในการกู้เงินจากกองทุนไปปรับบัญชีด้วย เนื่องจากเกิดความยุ่งยากของธนาคาร ธนาคารจึงขอร้องให้ผู้กู้นำเงินไปชำระที่คณะกรรมการกองทุน และคณะกรรมการจะออกใบเสร็จรับเงินไว้เพื่อแสดงเป็นหลักฐาน

การชำระคืนแล้วเหรียญจะทำการรวบรวมเงินและบันทึกบัญชีกองทุนหมู่บ้าน จากนั้นก็จะนำเงินที่ได้จากการชำระคืนไปฝากเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

3) การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ สำหรับธุรกิจที่มีการรวมกลุ่มกันของหมู่บ้าน เช่น กลุ่มทำข้าวเกรียบ ซึ่งเงินลงทุนมาจากสมาชิกในกลุ่ม โดยมีเจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอสีคิ้ว มาให้คำแนะนำในด้านเทคนิคการผลิต

4) การทำบัญชี การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านนั้นจัดทำโดยเหรียญของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งจะมีการจดบันทึกเกี่ยวกับ รายรับ - รายจ่าย ที่เกิดขึ้นภายในกองทุนเริ่มตั้งแต่การเก็บค่าสมัครสมาชิกกองทุนและเงินออมทรัพย์ โดยการทำบัญชีแยกเป็นบัญชี รายรับ - รายจ่าย บัญชีรายชื่อของสมาชิก โดยทำตามความเข้าใจของผู้บันทึกบัญชีเอง อย่างเป็นระบบระเบียบ สามารถเข้าใจได้ง่ายและหลังจากที่ได้มีการจัดอบรมการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านขึ้นหลายครั้ง แต่ผู้จัดทำบัญชีก็ยังไม่สามารถจะทำการบันทึกบัญชีได้ถูกต้องตามหลักการบัญชีกองทุนหมู่บ้านทั้ง 9 เล่มได้ แต่สามารถทำความเข้าใจการบันทึกบัญชีบางเล่ม ได้เช่น บัญชีรายได้ บัญชีค่าใช้จ่าย บัญชีคุมลูกหนี้รายตัว ผู้จัดทำบัญชีสามารถลงบันทึกบัญชีได้อย่างถูกต้อง

5) การช่วยหาตลาด สำหรับการหาตลาดการขายสินค้าของผู้ประกอบอาชีพค้าขาย จะมีการนำสินค้ามาขายในตลาดหมู่บ้านและนำไปขายในตลาดสีคิ้ว ซึ่งจะเป็นการจำหน่ายด้วยตนเองมากกว่าที่จะมีพ่อค้าเข้ามาซื้อที่หมู่บ้าน

6) บทบาทของนักศึกษา นักศึกษากองทุนหมู่บ้าน มีโอกาสได้เข้าไปศึกษาถึงสภาพความเป็นและสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน เพื่อเป็นการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านชัยพัฒนา โดยการเขียนรายงานถึงผลการศึกษากองทุนหมู่บ้านเพื่อนำเสนอแก่รัฐบาล พร้อมทั้งการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการบริหาร โครงการ

1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ผู้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้คือ

1) ผลโดยตรง (Immediate Result)

1.1 จำนวนผู้ผู้ ปัจจุบันหมู่บ้านชัยพัฒนามีจำนวนสมาชิกผู้ผู้ทั้งสิ้น 50 ราย จากจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 97 ราย

1.2 ยอดเงินให้ผู้ ในการอนุมัติเงินผู้ของคณะกรรมการกองทุนจะอนุมัติให้รายละไม่เกิน 20,000 บาท โดยจะพิจารณาจากโครงการที่นำเสนอในการขอกู้ ซึ่งยอดเงินให้ผู้สำหรับผู้แต่ละรายนั้น จะไม่เท่ากันทุกราย ซึ่งปัจจุบันมีการจัดสรรเงินผู้ไปแล้วจำนวน 716,800 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้จากกรออนุมัติให้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน มีจำนวนผู้ที่ได้รับการจัดสรรเงินกู้ทั้งสิ้นจำนวน 50 คน

2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน เงินทุนสะสมของหมู่บ้านเริ่มแรกนับจากมีการออมทรัพย์ของหมู่บ้าน มีจำนวนเงินออมทรัพย์ทั้งสิ้น 38,920 บาท และได้มีการออมทรัพย์สะสมทุกเดือนซึ่งสมาชิกแต่ละคนจะมีการถือหุ้นในจำนวนที่ไม่เท่ากัน บางรายมีการจ่ายเงินออมทรัพย์ล่วงหน้าหลายเดือนจึงทำให้ยอดเงินออมทรัพย์ในแต่ละเดือนนั้นไม่เท่ากันทุกเดือน

2.3 การขยายกิจการของผู้กู้ หลังจากที่ได้มีการจัดสรรเงินกู้แก่สมาชิกที่ผ่านการอนุมัติเงินกู้แล้ว สำหรับผู้ที่นำเงินไปขยายกิจการทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น และยังเพิ่มขีดความสามารถในการชำระหนี้ได้อีกด้วย ดังจะยกตัวอย่างประกอบดังนี้

1) อาชีพค้าขาย มีการขยายกิจการโดยการนำเงินไปใช้ในการซื้อสินค้าเพิ่มเติมจากที่มีอยู่แล้ว นำเงินไปต่อเติมร้านให้ดีขึ้น ซื้ออุปกรณ์เพื่อให้การค้าขายได้ดีขึ้น เช่น ตู้แช่ จึงทำให้มีกำไรจากการขายสินค้ามากขึ้น

2) อาชีพบริการ ได้แก่ รับตัดเย็บเสื้อผ้า การขยายกิจการของผู้กู้ โดยการซื้ออุปกรณ์ในการตัดเย็บเพิ่มเติม คือจักรอุตสาหกรรม เตารีดไอน้ำ การขยายกิจการที่เกิดขึ้นทำให้ผู้กู้สามารถรับตัดได้มากขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขยายกิจการ

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

3.1 กองทุนหมู่บ้าน มีศักยภาพและความเข้มแข็ง จากนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีวัตถุประสงค์หลักในการมุ่งให้ความช่วยเหลือ แก่ประชาชน ในระดับรากหญ้าโดยที่มอบอำนาจการบริหารจัดการกองทุน 1 ล้านบาท แก่คนในหมู่บ้าน ให้ช่วยกันบริหารจัดการกันเอง โดยอาศัยภูมิปัญญาของคนในหมู่บ้านเอง สมาชิกส่วนใหญ่จะมอบอำนาจหน้าที่ในการหาเงินมาชำระคืนกองทุนให้ทันตามกำหนดเวลา และจะให้ความร่วมมือในการเข้าประชุมตามวาระการประชุม ซึ่งสมาชิกให้ความร่วมมือกับกองทุนหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ จากกรณีที่ผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้ถ่ายทอด ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้มีการประชุมหรือเข้าร่วมกิจกรรมจากทางหน่วยงานของทางราชการ โดยมีการเรียกประชุมและแจ้งข่าวสารให้สมาชิกในหมู่บ้านทราบมละมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านร่วมกัน

3.3 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ เงิน 1 ล้านบาท เป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้แต่ละหมู่บ้าน ที่มีการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านโดยหวังว่าเงินทุน 1 ล้านบาทจะสามารถช่วยกระตุ้นให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นดีขึ้น มีศักยภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่าง

ยั่งยืน ซึ่งเป็นผลให้สามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจให้กับประเทศได้ หากเมื่อครบกำหนดระยะเวลา 1 ปี กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนได้ และสามารถนำผลประโยชน์ที่ได้จากการรับชำระคืนเงินกู้ มาจัดสรร เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกในหมู่บ้าน ทำให้ภายในหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียน และชาวบ้านสามารถดูแลตนเองได้

2. ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ การดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย พบว่า

1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว โดยส่วนใหญ่ผู้กู้จะมีระดับการศึกษาอยู่ระหว่าง ป.4 ป.6 ม.3 และ ม.6 และมีความสามารถในการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่และมีผู้ประกอบอาชีพค้าขาย โดยเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญ เนื่องจากเป็นอาชีพที่ทำมานานแล้ว ส่วนอาชีพบริการ ได้แก่ เสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า รับทำเหล็กตัดประตูหน้าต่าง รับทำรองเท้า พบว่าผู้กู้แต่ละรายมีความสามารถในการประกอบอาชีพได้ดี

2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ ทรัพย์สินของผู้กู้โดยมากจะเป็นรถจักรยานยนต์ ผู้กู้บางรายมีรถยนต์ บ้าน และที่ทำกินแต่จะอยู่ในหมู่บ้าน

3) หนี้สินธนาคารของผู้ กู้ส่วนใหญ่จะมีหนี้สินกับธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) และสหกรณ์สิคิ้ว

4) หนี้นายทุนนอกระบบ พบว่าผู้กู้หลายรายเป็นหนี้นายทุนนอกระบบ ซึ่งมีการคิดอัตราดอกเบี้ยตั้งแต่ ร้อยละ 3,5,10 บาทต่อเดือน และมีบางรายคิดในอัตราดอกเบี้ยที่สูงถึง ร้อยละ 15,20 บาทต่อเดือน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยเงินกู้โดยมากจะไม่เกินร้อยละ 10 บาทต่อเดือน

5) อาชีพหลักของผู้กู้ ผู้กู้เงินจากกองทุนมีการประกอบอาชีพหลักซึ่งจะแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

5.1 อาชีพเกษตรกร ซึ่งมีจำนวนผู้กู้มากที่สุด ได้แก่ ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์

5.2 อาชีพค้าขาย ซึ่งสมาชิกผู้กู้มีจำนวนรองลงมา ได้แก่ ค้าขายของชำ

5.3 อาชีพบริการ ได้แก่ เสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า รับทำเหล็กตัดประตู หน้าต่าง รับทำรองเท้า

6) รายได้ครอบครัว รายได้ของครอบครัวผู้กู้แยกตามประเภทของการประกอบอาชีพ ได้โดย

1. อาชีพค้าขาย รายได้ขั้นต่ำประมาณวันละ 300 บาท

2. อาชีพเกษตรกร ได้แก่ปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตจากพืช และสัตว์ ซึ่งใช้ระยะเวลาานานกว่าจะเกิดรายได้ส่วนนี้ขึ้นมา

3. อาชีพบริการ ได้แก่ เสริมสวย คัดเย็บเสื้อผ้า รับทำเหล็กคัดประตู หน้าต่าง รับทำรองเท้า รับจ้างทั่วไป รายได้จะไม่แน่นอน

7) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการ ผู้มีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเหล่านี้มาเป็นเวลานานแล้ว จึงมีความสามารถ ชำนาญ ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย

1) เงินที่กู้มาได้ ผู้ผู้ที่ได้รับการจัดสรรเงินจากกองทุนได้มีการนำเงินไปลงทุนในการประกอบอาชีพแล้วตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่เสนอขอกู้ และมีผู้กู้บางรายไม่ได้นำเงินที่ได้จากการจัดสรรไปใช้ตามวัตถุประสงค์

2) เงินอื่น ๆ ซึ่งเป็นเงินนอกเหนือจากการกู้ยืมจากกองทุน มีทั้งเป็นเงินทุนของผู้เองและส่วนที่ได้มาจากแหล่งเงินกู้ และสถาบันทางการเงิน เช่น ธนาคาร ไฟแนนซ์ และเงินทุนนอกระบบ ซึ่งเป็นเงินกู้ที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง และคนส่วนมากนิยมกู้กับแหล่งเงินทุนนอกระบบเนื่องจาก มีขั้นตอนไม่มาก สะดวก รวดเร็วกว่าการกู้ยืมจากสถาบันทางการเงินที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ

3) สถานที่และวัตถุดิบ ในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลรายนั้น สถานที่และวัตถุดิบมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจการ ซึ่งสามารถจำแนกความสำคัญออกได้ตามประเภทของการดำเนินกิจการของผู้ โดย

อาชีพค้าขาย ได้แก่ ขายของชำ และขายอาหารจำเป็นอย่างยี่ห่อที่ต้องมีการเลือกทำเลที่ดีในการค้าขาย ซึ่งในหมู่บ้านมีตลาดขายกับข้าว และเป็นบริเวณที่มีการสัญจรไปมาของชาวบ้านโดยทั่วไปจึงเหมาะแก่การค้าขาย ทางด้านวัตถุดิบสำหรับส่วนของผู้ขายอาหารนั้นสามารถหาซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหารได้ที่ตลาดหมู่บ้าน และตลาดสี่กั้วส่วนผู้ที่ขายของชำนั้นโดยมากจะเดินทางไปซื้อในตัวเมือง เช่น Makro ,Lotus Big C ,The Mall เป็นต้นเนื่องจากเป็นคลังสินค้า และมีราคาที่ถูกทำให้ประหยัดต้นทุนการลงทุนได้

อาชีพเกษตรกร กลุ่มนี้ทางด้านสถานที่ไม่มีพื้นที่ทางการเกษตรในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์จะอาศัยพื้นที่ว่างของของบริเวณบ้านเป็นโรงเรือน ทางด้านวัตถุดิบ เช่น ปุ๋ย สารเคมี พันธุ์พืช อาหารสัตว์สามารถหาซื้อได้ภายในร้านค้าของหมู่บ้านและในอำเภอ ซึ่งห่างจากหมู่บ้านไม่มากนัก

4) เทคนิควิธีทำงาน สำหรับการประกอบอาชีพต่างๆ ที่ได้เสนอมาข้างคั้นนั้นจะขอยกตัวอย่างอาชีพที่ต้องมีการใช้เทคนิคในการทำงานอยู่เสมอ คือ อาชีพบริการ ได้แก่ คัดเย็บเสื้อผ้าซึ่งมีการใช้เทคนิคมากมาย เพื่อความทันสมัยและดูดีของเสื้อผ้า เช่น ปัจจุบันมีการใช้เตารีดไอ

น้ำเพื่อเพิ่มความสะดวกในการรีดผ้า ทำให้รีดได้ง่ายและผ้าเรียบขึ้นและยังต้องใช้อุปกรณ์ในการตกแต่งอีกมากมาย นอกจากนี้ยังมีเทคนิคในการรีดผ้าใหม่ให้อยู่ทรงและยังมีเทคนิคอื่นๆ อีกมากมาย

5) กำลั้งทำงาน ผู้ดูแลแต่ละรายสำหรับการดำเนินกิจการ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการช่วยกันของคนในครอบครัว แต่จะมีบางส่วนที่ต้องอาศัยการจ้างงานในการดำเนินกิจการ เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย การเกษตร เป็นต้น

6) นักศึกษาผ่านงาน นักศึกษาจะต้องมีการเข้าไปศึกษาสภาพบริบทของกองทุนหมู่บ้าน และการเข้าศึกษากับสถาบันที่ทางรัฐบาลเป็นผู้กำหนด โดยให้มีการจัดทำเป็นรูปแบบรายงานเพื่อเก็บข้อมูล และมีการนำเสนอในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” ให้แก่ทางสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบ

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย พบว่า

1) การทำกิจการถูกวิธี ผู้ดูแลมีการนำเงินไปใช้ในการขยายกิจการที่เป็นอาชีพเดิมให้ดีขึ้นโดยมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการมาเป็นเวลานานและได้มีการแสวงหาเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อเป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้จากการดำเนินกิจการ

2) การหาตลาดที่ดี ของผู้ดูแลแต่ละรายโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ประกอบอาชีพทางการค้าขาย การเกษตร ได้มีการศึกษาความต้องการของตลาดรวมถึงความต้องการของผู้บริโภค สำหรับผู้ประกอบการค้าขายต้องมีการสำรวจราคาทั้งตลาด และ ตลาดขาย ส่วนเกษตรกรต้องมีการสำรวจว่าที่ใดมีการให้ราคาผลผลิตที่สูงกว่าและไม่เอาเปรียบเกษตรกร และควรมีการประกันราคาผลผลิต

3) การหาวัตถุดิบที่ดี เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเพราะ การจะมีผลผลิตที่ดีควรเริ่มมาจากการเลือกสรรใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ เช่น ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายอาหารทางด้าน การเลือกวัตถุดิบที่ดีมาใช้ในการประกอบอาหาร ไม่มีการปนเปื้อนของเสีย เพื่อให้หน้าตาและรสชาติของอาหารที่จะนำมาจำหน่ายดูน่ารับประทาน และผู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรมีการเลือกสรรหาเมล็ดพันธุ์ พันธุ์พืชที่ดีทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศโดยการคำนึงถึงฤดูกาล และระยะเวลา

4) การทำบัญชี ในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลโดยส่วนใหญ่แล้วจะ ไม่มีการบันทึกบัญชี เนื่องจากเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและไม่สำคัญสำหรับชาวบ้าน นอกจากผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายบางรายมีการบันทึกบัญชีเป็น บัญชีรายรับ-รายจ่าย บัญชีสินค้า โดยรูปแบบการบันทึกจะเป็นแบบง่ายๆ ตามความเข้าใจของผู้บันทึกเอง เพื่อให้ทราบถึงจำนวนเงินลงทุนในแต่ละครั้ง

5) การวิเคราะห์ประเมินผลการดำเนินกิจการสำหรับผู้ดูแลนั้น จำแนกได้เป็นสองพวก คือ ผู้ที่มีความตั้งใจนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ มีการขยายตัวของกิจการในทิศ

ทางที่ดีขึ้นเนื่องจากการมีเงินทุนหมุนเวียนใช้ในการดำเนินกิจการจึงสามารถมีเงินมาชำระคืนเมื่อครบกำหนด แต่สำหรับผู้ที่ยังรายที่ไม่ได้นำเงินจากกองทุนไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการขอผู้โดยที่มีการนำเงินไปซื้อโทรศัพท์มือถือ เครื่องใช้ไฟฟ้า และนำเงินไปชำระหนี้เงินกู้ยืมนอกระบบเป็นต้น เป็นผลทำให้ไม่มีเงินมาชำระตามกำหนดและทำให้เงินที่นำไปนั้นไปใช้ประโยชน์ผิดวัตถุประสงค์ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อถึงกำหนดระยะเวลาการชำระหนี้คาดว่า ผู้กู้แต่ละรายจะสามารถนำเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยมาชำระคืนแก่กองทุนหมู่บ้านได้ครบทุกราย แต่อาจจะล่าช้าบ้างบางราย และกองทุนหมู่บ้านจะยังคงอยู่

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) มีดังนี้

1.1 รายได้ที่เป็นเงิน เป็นผลที่ได้จากการลงทุนในกิจการสำหรับผู้ประกอบอาชีพ

- ค้าขาย จะมีรายได้เฉลี่ยต่อวันประมาณ 300 บาท
- เกษตรกร จะมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตประมาณ 40,000 บาท
- บริการ จะมีรายได้เฉลี่ยต่อวันประมาณ 200 บาท

1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ สำหรับผู้ที่มีเงินนำไปใช้ในการขยายกิจการ และได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ คือเกษตรกรที่มีการลงทุนแล้วได้ผลผลิตทางการเกษตร เช่น มันสำปะหลัง ข้าว เป็นต้น

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

ผู้กู้ได้ขยายกิจการ การนำเงินที่ได้มาลงทุนในการขยายกิจการทำให้มีรายได้เพิ่ม ทรัพย์สินเพิ่มและมีเงินทุนหมุนเวียนมาใช้ในการดำเนินกิจการได้มากขึ้น

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

3.1 ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง การพึ่งพาตนเองสำหรับกิจการของผู้กู้บางรายนั้นสามารถดำเนินกิจการได้ด้วยตนเอง มีการบริหารจัดการด้วยตนเองซึ่งผู้กู้สามารถทำได้และเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นผู้กู้ก็จะสามารถพึ่งพาตนเองได้

3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน หากผู้กู้มีการวางแผนและมีการจัดสรรเงินทุนอย่างรอบคอบ และสามารถบริหารให้กิจการมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความมั่นคง คาดว่าในอนาคตกิจการของผู้กู้จะมีความเข้มแข็งและยั่งยืน

3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน เงินกองทุน 1 ล้านบาทไม่สามารถทำให้ผู้ที่เดินทางออกจากหมู่บ้านกลับคืนมาอยู่ในหมู่บ้านได้ ถึงแม้ว่าจะมีการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้าน

โดยการมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน แต่ไม่มีสถานที่รองรับแรงงาน และค่าแรงงานที่น้อยกว่า จึงไม่สามารถทำให้เกิดการคืนถิ่นของคนในหมู่บ้าน

3.4 นักศึกษาได้มีการเรียนรู้ธุรกิจ จากการที่ได้เข้าไปศึกษาข้อมูลหมู่บ้านทำให้ทราบถึงเทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น การทำข้าวเกรียบจากพืชผักสวนครัว การหาลาดลาดส่งออก และการจัดตั้งกลุ่มข้าวเกรียบในหมู่บ้าน

ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มอาชีพได้ 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มอาชีพค้าขาย แบ่งได้เป็น ขายอาหารและขายของชำ ซึ่งจะขอยกตัวอย่างเทคนิคในการทำอาหาร โดยเริ่มจากต้องมีการเลือกสรรวัตถุดิบในการประกอบอาหารที่สดสะอาด เพื่อเพิ่มรสชาติของอาหารและความไม่จืดจางของอาหาร หน้าตาของอาหารจะเน้นที่รสชาติของอาหารต้องอร่อยจึงจะดึงดูดลูกค้าได้

2. อาชีพเกษตรกร แบ่งได้เป็น ผู้เลี้ยงสัตว์และผู้ปลูกพืช ซึ่งจะขอนำเสนอถึงเทคนิคในการดำเนินกิจการของผู้ปลูกพืชให้ได้ผลผลิตที่ดี โดยเริ่มจากการศึกษาถึงพันธุ์พืชใหม่ที่ได้มีการทดลองปลูกแล้วได้ผลผลิตที่ดีกว่าพันธุ์เดิม โดยทางเกษตรอำเภอจะเข้ามาให้ความรู้ และมีการศึกษาถึงความทนทานของพืชให้เหมาะสมกับสภาพดิน ฟ้า อากาศในปัจจุบันรวมถึงสารเคมีปุ๋ย ให้เหมาะสม

3. อาชีพบริการ แบ่งได้เป็น เสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า รับทำเหล็กตัดประตูหน้าต่าง รับทำรองเท้า บริการทั่วไปซึ่งจะขอนำเสนอเทคนิคในการดำเนินกิจการของผู้รู้ที่ประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า คือ เริ่มจากการต้อนรับลูกค้าการช่วยลูกค้าเลือกแบบการดีไซน์แบบให้ และที่สำคัญการตัดเย็บให้มีความปราณีต อาจจะด้วยความทันสมัยของเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ

ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์และความพึงพอใจเป็นอย่างมากของคนในหมู่บ้าน และยังเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่สำคัญในหมู่บ้าน ทำให้ประชาชนมีกำลังใจในการประกอบอาชีพต่อไป โดยมีเงินทุนสนับสนุนจากการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน และผลที่ได้รับอีกประการหนึ่ง คือ เกิดการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายระหว่างรัฐบาล หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา ชุมชนและนักศึกษา โดยที่รัฐบาลมีบทบาทในการนำเสนอนโยบายกองทุนหมู่บ้านแก่ประชาชน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ดีขึ้น โดยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีจุดประสงค์หลัก คือ ชุมชน/หมู่บ้าน และโครงการเพิ่มประ

สิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นโครงการช่วยเหลือบัณฑิตที่ว่างงานในหมู่บ้าน โดยที่หน่วยงานราชการทั้งทางระดับจังหวัด-อำเภอ-ตำบล รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ส่วนสถาบันการศึกษามีหน้าที่ในการให้ความรู้ โดยใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการบริหารโครงการ โดยมีการศึกษาในสถาบัน และการศึกษาในชุมชนที่ปฏิบัติงานอยู่และที่สำคัญคือ ทำให้บัณฑิตที่ว่างงานอยู่มีงานทำ เพิ่มศักยภาพให้แก่บัณฑิตและยังถือเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอีกทางหนึ่งด้วย

สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการของหมู่บ้านชัยพัฒนา หมู่ที่ 13 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนา ได้แก่

1.1 กองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนา มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยมีการแบ่งงานตามความสามารถของคณะกรรมการ มีการคัดเลือกผู้กู้ยืมอย่างมีหลักการ โดยยึดหลักเกณฑ์ตามระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านชัยพัฒนา มีการบันทึกบัญชีอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ คณะกรรมการ เป็นผู้ที่สมาชิกให้การยอมรับและยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กองทุนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาการชำระหนี้ ผู้กู้ยืมนำเงินมาชำระคืนตามกำหนด

1.2 ผลการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านดีขึ้น จากการที่หมู่บ้านได้รับการจัดสรรเงินกองทุนหนึ่งล้านบาทและได้รับการจัดสรรให้แก่สมาชิกผู้กู้ เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีสภาพคล่องทางเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน

1.3 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน มีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานทั้งในด้านบวกและด้านลบคือ

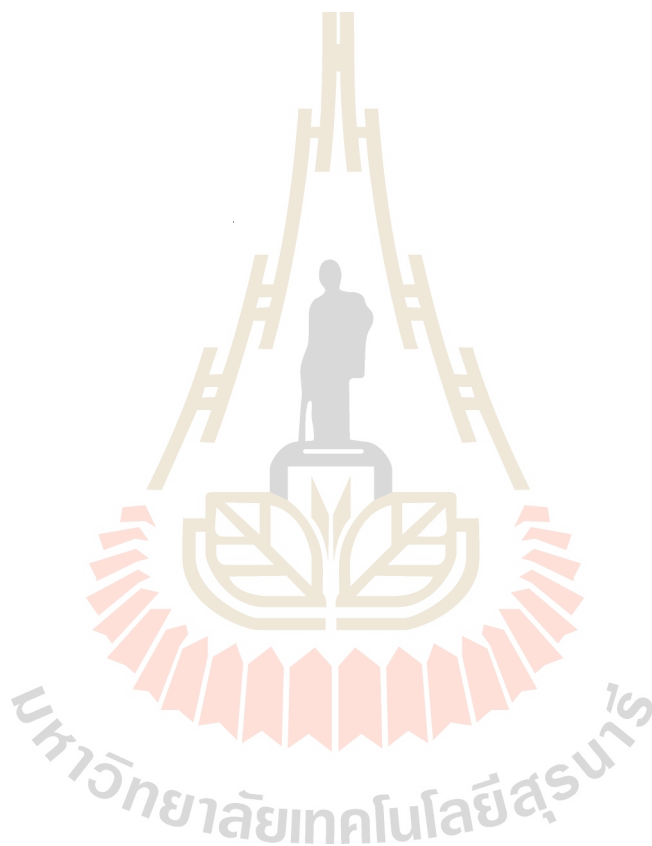
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางด้านบวกคือ

- มีประสบการณ์ทางด้านการรวมกลุ่มทำกิจกรรม เช่น กลุ่มแปรรูปผลไม้ กลุ่มกองทุนนุ้ย
- ความสามารถของคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุน คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเป็นผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ จนเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน

- สมาชิกกองทุนมีความสามัคคีและให้ความร่วมมือในกิจกรรม รวมถึงความรับผิดชอบในการชำระคืนเงินกู้ตามกำหนดระยะเวลา

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านลบคือ

- สมาชิกผู้กู้ได้นำเงินที่จัดสรรไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้เสนอโครงการที่ยื่นกู้ เช่น ผู้กู้บางรายนำไปปล่อยเงินกู้ นำไปชำระหนี้เงินทุนนอกระบบ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้พบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นมาเรื่อยๆ อาจเนื่องมาจากความมุ่งเน้นพัฒนาด้านการผลิตด้านอุตสาหกรรม ทำให้เสียดุลการค้าต่างประเทศ เกิดปัญหาการว่างงาน ปัญหาดังกล่าวพบว่าแนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้น ไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาสังคม แบบบูรณาการโดยพัฒนาด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม จากวิกฤตที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเอง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรัชญาการพัฒนาเป็น “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากที่คนยากจนในชนบทไม่มีเงินทุนและขาด โอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งเงินทุน รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะแก้ไข ปัญหา ดังกล่าวนี้โดยการจัดตั้งให้มีกองทุนหมู่บ้านทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ หมู่บ้านช่วยพัฒนาได้รับการอนุมัติให้มีการจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้าน

จากการศึกษาและประเมินศักยภาพ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านช่วยพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ในการประเมินเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ผลการดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคมในชุมชน และประโยชน์ที่ผู้กู้ได้รับตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบที่เรียกว่า “CIPP Model” โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบปฐมภูมิ (Primary data) โดยการสำรวจในหมู่บ้านที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลตาม บร.1-บร.12 และแบบทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งจากตัวนราชการและสิ่งพิมพ์ต่างๆ จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์แบบเชิงพรรณนาและเชิงคุณภาพเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการบริหารจัดการกองทุน

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชัชพัฒนาโดยภาพรวม มีผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ซึ่งมีผลการประเมินดังนี้

1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า เงินกองทุน 1 ล้านบาท ที่รัฐบาลจัดสรรให้ในแต่ละหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือคนจนให้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ โดยการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ กองทุนหมู่บ้านได้รับการจัดสรรเงินกองทุนเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 และได้มีการจัดสรรแก่สมาชิกผู้ขอไว้ในการประกอบอาชีพ ผู้ขอผู้ต้องเขียนโครงการในการเสนอขอกู้เงินกองทุนต่อคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการจะเป็นผู้พิจารณาอนุมัติเงินกู้โดยการอนุมัติจะให้กู้ได้ไม่เกินรายละ 20,000 บาท เพื่อการกระจายเงินกู้แก่สมาชิก และเมื่อครบกำหนดระยะเวลาการชำระคืนผู้กู้แต่ละรายจะมีการนำเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา มาชำระที่เหรียญหรือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและจะเก็บรวบรวมเงินที่ได้จากการชำระคืนไปฝากเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านชัชพัฒนา ณ.ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 97 ราย และได้รับการจัดสรรเงินกู้ไปแล้วจำนวน 50 ราย

2) ผลการประเมินการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ พบว่า กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของคณะกรรมการจะพิจารณาตามกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้กู้ โครงการที่นำเสนอ ประวัติส่วนตัวของผู้กู้ อุปนิสัยใจคอ ความสามารถในการชำระคืน เป็นต้น ในการชำระคืนของผู้กู้ปัจจุบันจะให้ผู้กู้แต่ละรายนำเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยมาชำระคืนที่คณะกรรมการกองทุน และจะมีการออกใบเสร็จรับเงินให้ไว้เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการชำระคืนแก่กองทุน สำหรับการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านเหรียญจะเป็นผู้บันทึกบัญชีและรายการต่างๆที่เกิดขึ้นลงใน บัญชีรายได้ - บัญชีค่าใช้จ่าย และบัญชีคุมลูกหนี้รายตัว การหาตลาดการค้าขายสินค้าจะไปที่ตลาดสี่กั๊กเป็นส่วนใหญ่ นักศึกษามีโอกาสได้เข้าไปศึกษาสภาพความเป็นจริงในหมู่บ้าน และเรียนรู้หมู่บ้านของตนเองเพื่อนำไปสู่การพัฒนา และส่งเสริมกองทุนโดยการนำเสนอรายงานผลการศึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและการแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ดังมีผลการประเมิน คือ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมีจำนวนสมาชิกผู้กู้ทั้งสิ้นจำนวน 50 ราย ซึ่งวงเงินกู้แต่ละรายจะไม่เกิน 20,000 บาท เพื่อการกระจายเงินกู้ให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง โดยพิจารณาจากโครงการที่นำเสนอ

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ผู้ที่เสนอขอกู้เงินกองทุนและได้รับการอนุมัติจากโครงการที่นำเสนอ และมีการนำไปใช้ในการขยายกิจการทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการลงทุน และมีเงินทุนหมุนเวียนใช้ภายในกิจการ

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) โครงการกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ขึ้นในหมู่บ้าน มีการร่วมมือของคนในหมู่บ้าน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและบริหารกองทุน โดยมีความรับผิดชอบในการกู้ยืมเงินจากกองทุน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแก่สมาชิกในหมู่บ้าน และทำให้เศรษฐกิจภายในหมู่บ้านดีขึ้นจากการมีเงินทุนหมุนเวียนและสามารถพึ่งพาตนเองได้

ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย มีผลการประเมินดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย พบว่าการประกอบอาชีพของผู้กู้แต่ละรายโดยส่วนใหญ่จะเป็น กลุ่มอาชีพค้าขาย กลุ่มอาชีพเกษตรกร และกลุ่มอาชีพบริการซึ่งผู้กู้โดยส่วนใหญ่จะมีการศึกษาอยู่ในระดับ ป.4 ป.6 ม.3 ม.6 และบางรายมีการศึกษาทางด้านวิชาชีพ เช่น เสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างทิวเหล็กคัต ช่างทำรองเท้า และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ เนื่องจากทำมานานแล้วจึงทำให้มีความชำนาญและความรู้ความสามารถ นำมาปรับให้เหมาะกับสภาวะปัจจุบันได้ ทรัพย์สินของผู้กู้โดยมากแล้วจะเป็น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ บ้าน และที่ดิน หรือเงินสดซึ่งส่วนใหญ่ผู้กู้แต่ละรายจะมีหนี้สินกับธนาคาร นายทุนนอกระบบ หรือไฟแนนซ์

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย พบว่าเงินที่กู้มาได้ผู้ก้นำไปลงทุนในการขยายกิจการตามวัตถุประสงค์ของการเสนอขอแล้ว และมีผู้กู้บางรายไม่ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้เสนอขอ และมีการจัดหาเงินทุนอื่นนอกเหนือจากเงินกองทุนคือ การกู้ยืมจากธนาคาร เงินทุนนอกระบบ ไฟแนนซ์ สำหรับใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ในด้านการจัดหาสถานที่จะมีการพิจารณาจากทำเลที่ตั้ง และความเหมาะสมของแต่ละกลุ่มอาชีพ ทางด้านวัตถุดิบสามารถจัดหาได้จากภายในหมู่บ้านและจากสถานที่อื่น เช่น ตลาดสี่กั๊ก สำหรับกลุ่มอาชีพค้าขายของชำก็จะเลือกซื้อสินค้าจากคลังสินค้าขายส่ง ในตัวจังหวัด เทคนิคต่าง ๆ ในการนำมาใช้ และปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันของผู้ประกอบอาชีพในกลุ่มต่าง ๆ ที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม

3. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย พบว่า ผู้กู้มีการนำเงินไปใช้ในการขยายกิจการที่กำลังดำเนินอยู่ ให้ดีขึ้นตามการเสนอขอ และผู้ที่ทำตามวัตถุประสงค์สามารถมีเงินจัดหาตลาดที่ดีในการจำหน่ายและซื้อสินค้าหรือผลิตค่าง ๆ ได้ รวมถึงมีการจัดหาวัตถุดิบที่ดีมีคุณภาพมาใช้ในกิจการในด้านการจัดทำบัญชี โดยมากจะทำเฉพาะ

ค้าขายเนื่องจากต้องมีการจดบันทึก รายรับ-รายจ่าย จำนวนสินค้าและผู้กู้เงินไม่มีการจดบันทึกบัญชี เนื่องจากทำให้ยุ่งยากและผู้กู้เห็นว่าไม่จำเป็นและสำหรับผู้แต่ละราย ทั้งที่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ และไม่ใช้ตามวัตถุประสงค์ เมื่อถึงระยะเวลาการชำระคืนผู้กู้ส่วนใหญ่สามารถนำเงินมาชำระคืนตรงตามเวลา มีบางรายเท่านั้นที่ล่าช้า แต่อย่างไรก็ตามคาดว่าเมื่อสิ้นสุดระยะเวลา 1 ปี ผู้กู้ทุกรายจะสามารถนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยมาชำระคืนแก่กองทุน และกองทุนหมู่บ้านจะยังคงอยู่

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) จากการค้าดำเนินงาน ผู้กู้มีรายได้เพิ่มจากการขายกิจการและบางกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกรก็มีผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการลงทุน
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ผู้กู้ได้ขยายกิจการในการนำเงินมาลงทุน ทำให้มีรายได้เพิ่ม สิทธิประโยชน์ และมีเงินทุนหมุนเวียนมาใช้ในการดำเนินงานมากขึ้น
- 3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ผู้กู้สามารถดำเนินงาน ได้ด้วยตนเอง มีการบริหารจัดการกิจการของตนเองได้เป็นอย่างดี และหากผู้กู้มีการวางแผนในการจัดสรรเงินทุนอย่างรอบคอบก็จะสามารถบริหารงานให้มีรายได้เพิ่มขึ้นในอนาคต กิจการของผู้กู้จะมีความมั่นคงและเข้มแข็งอยู่ได้อย่างยั่งยืน และนักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ ได้ทราบถึงเทคนิควิธีการต่าง ๆ

อภิปรายผล

จากผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนา สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนา ได้แก่

1.1 กองทุนหมู่บ้านชัยพัฒนา มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยมีการแบ่งงานตามความสามารถของคณะกรรมการ มีการคัดเลือกผู้กู้อย่างมีหลักการ โดยยึดหลักเกณฑ์ตามระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านชัยพัฒนา มีการบันทึกบัญชีอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ คณะกรรมการ เป็นผู้ที่สมาชิกให้การยอมรับและยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กองทุนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาการชำระหนี้ ผู้ก้นำเงินมาชำระคืนตามกำหนด

1.2 ผลการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านดีขึ้น จากการที่หมู่บ้านได้รับการจัดสรรเงินกองทุนหนึ่งล้านบาทและได้รับการจัดสรรให้แก่สมาชิกผู้กู้ เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีสภาพคล่องทางเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน

1.3 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน มีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานทั้งในด้านบวกและด้านลบคือ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางด้านบวกคือ

- มีประสบการณ์ทางด้านการรวมกลุ่มทำกิจกรรม เช่น กลุ่มแปรรูปผลไม้ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน
- ความสามารถของคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุน คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ จนเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน
- สมาชิกกองทุนมีความสามัคคีและให้ความร่วมมือในกิจกรรม รวมถึงความรับผิดชอบในการชำระคืนเงินกู้ตามกำหนดระยะเวลา

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางด้านลบคือ

- สมาชิกผู้กู้ได้นำเงินที่จัดสรร ไปใช้ในไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้เสนอโครงการที่ยื่นกู้ เช่น ผู้กู้บางรายนำไปปล่อยเงินกู้ นำไปชำระหนี้เงินทุนนอกระบบ

2. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

2.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) จากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนมีการขยายกิจการและทำให้เกิดกิจกรรมร่วมกันของคนในหมู่บ้าน

2.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ทำให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกกองทุน ผู้ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ และทำให้มีการเพิ่มรายได้จากการขยายกิจการของผู้กู้ บรรเทาความเดือดร้อนทางการได้ในระดับหนึ่ง

2.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในหมู่บ้าน ได้ทราบถึงสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ความเสียสละ ความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1. ควรมีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกผู้กู้ประจำทุกเดือนเพื่อเป็นการติดตามตรวจสอบ ทราบความก้าวหน้า และปัญหาในการดำเนินกิจการของผู้กู้
2. ควรมีการจัดสรรเงินส่วนหนึ่ง เพื่อเป็นค่าตอบแทนแก่กรรมการหมู่บ้าน
3. มีการติดตามผลการดำเนินงานผลของกองทุนอย่างต่อเนื่อง จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รัฐบาลได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว
4. ควรให้คณะกรรมการกองทุน ที่ได้มีการแต่งตั้งขึ้นมาใหม่ แทนคณะกรรมการชุดเดิม ได้เข้าอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน จากเจ้าหน้าที่เพื่อความเข้าใจในกองทุน
5. เนื่องจากระยะเวลาในการศึกษาถึงโครงการกองทุนหมู่บ้านมีระยเวลาน้อย จึงไม่สามารถทำการประเมินโครงการ ได้อย่างสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.**
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. **ชุดวิชาการวิจัย.** **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงอุตสาหกรรม,กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2545. **นโยบายและกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs).** www.sme.Thai.net.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. **ชุดวิชาการนิพนธ์.** **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2544.** กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2544. **รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ปี 2544 และแนวโน้มปี 2545.** www.bot.or.th.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2544. **คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- วราพร รัชชศิริ. 2543. **การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านมะเกลือ หมู่ที่6 ตำบลพะวงต อําเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ.**
- สัมพันธ์ เตะชะอริก. (31 กรกฎาคม 2545). **สุขสรรค์. มติชนรายวัน : 6.**

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545. การประชุมเชิงปฏิบัติการ
ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน. : www.nesdb.go.th.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. รายงานผลการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาฯฉบับที่8 พ.ศ. 2543. www.nesdb.go.th.

